

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Mari Lindelien Schwartz

Ungdoms fritid

**Et kvantitativt studie av ungdoms egne
begrunnelser for sin deltakelse på åpne møteplasser**

**Masteroppgave i Sosialt Arbeid
Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for Samfunnsfag**

I. Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om ungdoms egne begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser. Valg av tema har utgangspunkt i en personlig interesse for arbeid med ungdom, og interesse for å belyse et tema innen sosialt arbeid som ikke tidligere forskning har dekket. Problemstillingen som arbeidet har tatt utgangspunkt i lyder:

”Hva er det ved åpne møteplasser som gjør at ungdom opprettholder sin deltakelse? Hva gir ungdom selv som begrunnelser for sin deltakelse innen aspektene som omhandler deres fritidsplassering, det relasjonelle- og det aktivitetsmessige aspektet?”

Det empiriske materialet baseres på datainnsamling gjennom kvantitativ metodebruk. Spørsmålene ble stilt i form av et spørreskjema, og dataene ble samlet inn ved hjelp av QuestBack. Det teoretiske materialet til prosjektet baserer seg på fire områder: en vitenskapsteoretisk plassering, teori omkring metodebruken, teori om temaet, og tidligere forskning. Forståelsen av temaet baserer seg på en sosialkonstruksjonistisk tanke om ungdom og utvikling. Metodebruken plasserer seg vitenskapsteoretisk i Poppers deduktive tilnærming. Teori og tidligere forskning om temaet samles rundt tre kategorier; plassering av ungdoms fritidsbruk, det relasjonelle- og det aktivitetsmessige aspektet i ungdoms fritid. Analysen og drøftingen ser disse kategoriene opp mot lengde på deltakelse, kjønn og alder.

Analysen av dataene og den følgende drøftingen viser innenfor noen av aspektene det samme som tidligere forskning, mens andre aspekter var overraskende. Venners betydning spiller størst rolle for ungdoms deltakelse, for alle aldersgrupper og begge kjønn uavhengig av lengde på deltakelse. Det sosiale aspektet har samtidig større betydning for jenter generelt og for alderen 14 og 15 år enn for de andre gruppene. Guttene og de yngste begrunner sin deltakelse i større grad med morsomme aktiviteter de kan gjøre der. Voksne som jobber på åpne møteplasser uttrykkes at spiller en større rolle for de eldste respondentene enn for de yngre. Det er ingen store forskjeller i begrunnelsen at åpne møteplasser er et bedre alternativ enn å være andre steder, eller at opplevelsen av mestring innenfor en aktivitet er påvirkende til respondentenes deltakelse. Prosjektet bidrar til å fylle temaets kunnskapshull, og gir et bilde av hva ungdom selv uttrykker er grunnen til at de bruker åpne møteplasser.

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for Samfunnsfag

Oslo, mai 2013

2. Abstract

This master thesis is about youth's own justifications for their participation in open youth work. The theme is based in a personal interest, and in the interest in lightning a theme in social work that research hasn't covered earlier. The work is based on this issue:

"What is it with open youth work that makes youth maintain their participation? What does youth themselves justify their participation within the aspects regarding use of their leisure, the social aspect and the performance of activities?"

The empirical material is based on collection of data through quantitative method. The questions to the respondents was asked through a question form, and collected through the program QuestBack. The theoretical material to the project is based on four areas: a scientifically placement to the understandment of the subject, placement to the used method, theory about the theme and previous research. The understandment of the theme is based in a social constructive thought of youth and development. The use of method is scientifically placed with Poppers deductive approach to the understandment of data. Theory and previous research surrounds around three categories; the social aspect, youths use of leisure, and the performance of activities. The analysis and the discussion view these categories together with how long the respondents have participated, gender and age.

The analysis of the data and the following discussion shows that some of the aspects gives the same picture as previous research, while others were more surprising. Friends significance matter the most for the participation for youth in general. In the same time is this aspect more important for girls in general and for the 14 and 15 year olds than for the other groups. The boys and the youngest justifies their participation more in the performance of activities they can do there. The youth express that the adults working in open youth work have a greater part for the older respondents than for the younger. There were no big differences that open youth work is a better alternative than being other places, or that the experience of success in an activity is influencing to the respondents participation. This project contribute to fill a gap in the previous research about the subject, and gives a picture of what youth themselves express is the reason for them using open youth work.

Oslo and Akershus University College, Faculty of Social Sciences

Oslo, may 2013

3. Forord

Dette masterprosjektet har vært spennende, og til tider veldig frustrerende, å komme igjennom. Det har vært interessant å arbeide med dette temaet, hvor det har fått frem mange minner. Jeg har ikke erfaring med ungdomsarbeid på nært hold, men jeg vet at en trygg barndom og ungdomstid spiller en stor rolle for det man møter av vanskeligheter og utfordringer videre i livet. Dette har vært i tankene gjennom prosessen, grunnet en tidligere erfaring. Det er mange jeg vil takke for hjelp og støtte gjennom denne perioden. Først vil jeg gi en stor takk til min veileder på Høyskolen i Oslo og Akershus, doktorstipendiat Mari Holm Ingelsrud. Din hjelp, oppmuntring og nøye veiledning innen det jeg har hatt behov for har hjulpet meg i så stor grad for å gjennomføre dette! Jeg vil også takk dere fire fine jenter jeg har sittet sammen med å skrevet – uten deres smil og støtte, faglige diskusjoner (og frustrasjoner), samt nødvendige og til tider lange avsporinger i ulike retninger ville dette vært en mye vanskeligere prosess å komme igjennom! Takk til gode venner for deres interesse for prosjektet og for å holde tommelen opp for meg ☺ Og en stor takk sendes til familien min for deres korrekturlesing, deres gode og nødvendige støtte og varme ord. Det har betydd så mye at dere har heiet meg frem!

Jeg vil også takke Ungdom & Fritid, og spesielt Pål og herlige Heidi, for deres engasjement, hjelp og oppmuntring gjennom skriveperioden. Dette prosjektet har jeg gjennomført alene, men i samhandling med Ungdom & Fritid. Dette samarbeidet kan ha hatt påvirkning på mitt ståsted til denne masteroppgaven, noe jeg har vært bevisst på gjennom prosjektarbeidet. Jeg har vært bevisst på å ikke ha gått inn i diskusjoner med organisasjonen rundt hvilket fokus oppgaven skal ha eller hva jeg burde vektlegge, og å søke etter litteratur om feltet som ikke er annerledes enn synet Ungdom & Fritid har. Ut fra mitt perspektiv er det utvalget av respondentene, som jeg fikk tilgang til gjennom organisasjonens medlemslister, som har vært mest påvirket og farget av organisasjonen. Dersom søket etter respondenter hadde vært gjort på en annen måte enn gjennom organisasjonens lister ville jeg trolig fått et annet utvalg. Valget ble dog tatt med tanke på at det ville være vanskelig å fått omfanget av ungdommene på en annen måte. Bevisstheten på at min posisjon i prosjektet skal være så uavhengig som mulig har hjulpet meg til min egen distansering til prosjektet.

Oslo, 15 mai 2013

Mari Lindelien Schwartz

Innholdsfortegnelse

1.	Sammendrag	s. 1
2.	Abstract	s. 2
3.	Forord	s. 3
I.	Innledning	s. 6
II.	Prosjektets grunnlag	s. 7
	II.i. Begrepsavklaring	s. 7
	II.ii. Valg av tema	s. 7
	II.iii. Tidligere forskning og kunnskapshull	s. 8
	II.iv. Aktualisering for sosialt arbeid	s. 9
	II.v. Relevans til norsk sosialpolitikk	s. 10
	II.vi. Innsnevring	s. 11
III.	Teoretisk grunnlag og tidligere forskning	s. 13
	III.i. Vitenskapsteoretisk posisjonering	s. 13
	<i>III.i.i. Sosialkonstruksjonismen</i>	s. 14
	<i>III.i.ii. Behaviorismen og sosiabilitet</i>	s. 14
	<i>III.i.iii. Sosial modellering og sosial læringsteori</i>	s. 16
	III.ii. Åpne møteplasser i Norge	s. 17
	<i>III.ii.i. Kompetanse ved, og begrunnelser for åpne møteplasser</i>	s. 19
	III.iii. Ungdomsbegrepet	s. 20
	III.iv. Ungdom og kjønn	s. 22
	III.v. Ungdom og alder	s. 23
	III.vi. Relasjoner	s. 25
	III.vii. Fritids plassering	s. 27
	III.viii. Aktivitetsutøvelse og mestring	s. 28
IV.	Metodologisk tilnærming	s. 30
	IV.i. Bakgrunn for valg av metode og undersøkelsesopplegg	s. 30
	<i>IV.i.i. Kvantitativ metode</i>	s. 31
	<i>IV.i.ii. Samarbeid med Ungdom & Fritid</i>	s. 32
	IV.ii. Utvalg og rekruttering	s. 32
	IV.iii. Utforming av spørreskjemaet	s. 34
	<i>IV.iii.i. Potensielle svakheter ved spørreskjemaet</i>	s. 35

IV.iii.ii. Informasjonsinnhenting via spørreskjemaet	s. 36
IV.iv. Datainnsamlingen	s. 37
IV.v. Analytisk tilnærming til dataene	s. 38
IV.vi. Operasjonalisering av variabler	s. 39
V. Analysen	s. 41
V.i. Hvem er ungdommene?	s. 41
V.ii. Begrunnelse for deltakelse og aldersgrupper	s. 44
V.iii. Begrunnelse for deltakelse og lengde på deltakelse	s. 47
V.iv. Begrunnelse for deltakelse og kjønn	s. 49
V.v. Analysens oppsummering	s. 51
VI. Drøfting	s. 53
VI.i. Relasjoner	s. 53
VI.i.i. Relasjoner og aldersgrupper	s. 55
VI.i.ii. Relasjoner og lengde på deltakelse	s. 56
VI.i.iii. Relasjoner og kjønn	s. 57
VI.ii. Fritidsplassering	s. 57
VI.ii.i. Fritidsplassering og aldersgrupper	s. 58
VI.ii.ii. Fritidsplassering og lengde på deltakelse	s. 59
VI.ii.iii. Fritidsplassering og kjønn	s. 60
VI.iii. Aktivitetsutøvelse og mestring	s. 60
VI.iii.i. Aktivitetsutøvelse og aldersgrupper	s. 61
VI.iii.ii. Aktivitetsutøvelse og lengde på deltakelse	s. 62
VI.iii.iii. Aktivitetsutøvelse og kjønn	s. 63
VI.iv. Drøftingens oppsummering	s. 64
VII. Avslutning	s. 67
VII.i. Analyseresultatenes samfunnsaktualitet	s. 68
VII.ii. Implikasjoner for fremtidig forskning	s. 70
4. Kilder	s. 72
5. Vedlegg	s. 74
Vedlegg 1: Godkjenning av forskningsprosjektet	s. 74
Vedlegg 2: E - posttekst til informantene	s. 77
Vedlegg 3: Informasjonsskrivet til informantene	s. 78

I. Innledning

Denne masteroppgaven er skrevet som et kvantitativt studie omhandlende ungdoms egne begrunnelser for deres deltakelse på åpne møteplasser. Problemstillingen som arbeidet prosjektet baseres på lyder som følgende:

”Hva er det ved åpne møteplasser som gjør at ungdom opprettholder sin deltakelse? Hva gir ungdom selv som begrunnelser for sin deltakelse innen aspektene som omhandler deres fritidsplassering, det relasjonelle- og det aktivitetsmessige aspektet?”

Det overordnede målet med denne oppgaven er å gi et bilde som ikke tidligere er belyst, ungdoms egen begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser på et nasjonalt nivå. Audun Lysbakken, tidligere Barne, Likestillings- og Inkluderingsminister, har uttrykket at:

Gode møteplasser er avgjørende for å skape et godt oppvekstmiljø. Jeg er opptatt av at alle skal kunne delta. Slogordet ”ulike mennesker; like muligheter” må vi gjøre til virkelighet. En god møteplass er åpen, inkluderende og billig. Målet må være at alle skal ha gode fritidstilbud der de bor, som er interessante og morsomme, og som skaper tilhørighet og fellesskap. Vi må ha åpne tilbud, hvor alle er velkommen og sammen kan oppleve en god og morsom ungdomstid (Ungdom&Fritid 2009a).

Ungdom og deres fritid er et viktig tema å belyse, der kvalitet i deres fritidstilbud er viktig i seg selv alene, og for ungdommene i deres liv videre. I tillegg er denne gruppen en sentral brikke sosialpolitisk grunnet gruppens størrelse i befolkningen og betydningen gruppen får i voksen alder. Dette masterprosjektet er viktig i den forstand at den gir et bilde av hvilke deler av åpne møteplassers arbeid som ungdommene selv mener er viktige. Dette arbeidet kan være til hjelp i bevisstgjøring om arbeidet rettes mot ønskede målgrupper, og hvordan utformingen av ungdomstilbud best kan sees ut fra ungdommens perspektiv.

Gjennom dette prosjektet er kvantitativ metode brukt til innsamling og analyse av data. Masteroppgaven er lagt opp slik at etter en kort innledning presenteres prosjektets grunnlag med begrepsavklaringer, valg av tema, temaets kunnskapshull, og temaområdets plassering sosialpolitisk og innen sosialt arbeid. Kapittel III tar for seg det teoretiske grunnlaget for temaet og tidligere forskning omkring det samme, i form av kategoriseringer av det relasjonelle aspektet, plassering av ungdoms fritidsbruk og det aktivitetsmessige aspektet i ungdoms fritid. Denne inndelingen følger videre i oppgaven. Kapittel IV presenterer det metodologiske arbeidet som er tatt i bruk, og følges i kapittel V opp av dataanalysen som er gjort. Kapittel VI tar for seg drøftingen av dataene, hvor oppgaven avsluttes med en oppsummering, dataenes samfunnsaktualitet og implikasjoner for fremtidig forskning.

II. Prosjektets grunnlag

Denne delen av oppgaven presenterer utgangspunktet for prosjektet. Temaets posisjonering sosialpolitisk og innen sosialt arbeid legges frem, og prosjektets aktualisering til temaets kunnskapsstatus. Begrepsbruk og innsnevring som er gjort innen valg av tema blir avklart, før det teoretiske grunnlaget for oppgaven presenteres.

II.i. Begrepsavklaring

I oppgavens problemstilling, og gjennomgående i oppgaven brukes begrepet *åpne møteplasser*. Med begrepet menes åpne fritidstiltak for ungdom.¹ Begrepet er samlende for alle typer åpne fritidstiltak, steder som ikke forutsetter medlemskontingent. Det er kommunale tilbud der alle i målgruppen kan delta og være til stede uavhengig av personlige særegenheter, steder hvor ungdom kan bruke tiden sin etter skoletid uten at det koster dem noe. Disse kan betegnes som ungdomskafeer, ungdomsklubber, ungdomshus og fritidsklubber, eller lignende. Disse begrepene begynner å falle bort i temaområdets teoretiske og analytiske diskurs, og blir erstattet med begrepet åpne møteplasser. Samtidig blir ”klubben” eller lignende fortsatt brukt i den daglige språkbruken. Av denne grunn blir begrepet ”klubben” brukt i spørreskjemaets spørsmålsstilling til ungdommene.

Hvilke alderstrinn og utviklingsnivå som i den vestlige verden inngår i begrepet *ungdom* er ikke avklart,² og det er ingen klare skiller mellom barn/ungdom, og ungdom/voksen. Rettslig sett er en voksen ved fylte 18 år, men den generelle forståelsen av overgangen mellom ungdom og voksen i nyere tid baseres i større grad på atferd og mental alder enn det juridiske skillet. Problemstillingen nevner ungdom som deltakere på åpne møteplasser. Det er ingen overordnet aldersgrense for hvem som kan bruke åpne møteplasser, og det er ulik praksis hvilke alderstrinn som tar de ulike stedene i bruk. Samtidig er fritidstiltakene åpne tilbud hovedsakelig til ungdom mellom 10 og 18 år. I dette prosjektet er respondentene mellom 11 og 18 år inkludert, hvor hele denne gruppen betegnes som ungdommer.

II.ii. Valg av tema

Formålet med masterprosjektet er å kartlegge et område innen temaet åpne møteplasser som ikke har vært belyst før. Det søkes å forstå ungdoms egne begrunnelser for sin deltakelse på åpne møteplasser. Fokuset lå på å finne disse begrunnelsene basert på ulike områder som

¹ http://www.ungogfri.no/no/Om_oss/Politisk_plattform/. Hentet 15.11.12.

² <http://snl.no/ungdom>. Hentet 15.11.12.

det relasjonelle og sosiale aspektet, aktivitets- og mestringsaspektet og det å søke andre institusjoner å bruke fritiden på utenfor hjemmet. Disse temaområdene kom frem gjennom lesing av tidligere forskning om hvilke områder som i størst grad påvirker ungdoms deltakelse på åpne møteplasser. Fauske, Vestly og Carlsson (2009, 47) sier at åpne møteplassers funksjon for, og arbeid med ungdom sees å sentreres rundt noen hovedområder; trygge møteplasser, utvikling av sosiale ferdigheter, behov for et sted for utfoldelse av egenprodusert kultur, og ungdoms behov for stabile, voksne rollemodeller. Disse fokusområdene presenteres nærmere i teoridelen. Gjennom tidligere arbeid ble viktigheten av forebyggende arbeid på dette området oppdaget, og ønsket lå på å forske videre innen områdene barn og unge opptrer. Det ble fokus på at ungdom agerer innenfor mange felt, og at arbeid med ungdom kan sees viktig innenfor alle deler av en ungdoms liv, som personens tilværelse, selvbilde, nettverk, ressursbygging og generelle samfunnsbidrag. Interessen baserer seg på tanken om at personlige, faglige og familiære utfordringer spiller en mindre rolle i et menneskes liv dersom det blir fanget opp på et tidlig stadium, heller enn å ”reparere” i etterkant. Ønsket ble sentrert til å forske på begrunnelsen til ungdoms deltakelse på åpne møteplasser, ved å undersøke aspektene som kan sees at vedlikeholder ungdoms deltakelse. Med bakgrunn i dette ville jeg forske på ungdoms fritidsbruk.

II.iii. Tidligere forskning og kunnskapshull

Forskningsmessig er åpne møteplasser til dels belyst, spesielt sider ved tiltakene som omhandler ulike forebyggingsstrategier og tilretteleggelse for utsatte ungdomsgrupper (Gjertsen og Olsen 2011, 53ff). Den senere forskningen om åpne møteplasser har vært kartlegging av hva som blir tilbudt av aktiviteter på åpne møteplasser, ulikt fokus stedene har og hvilke typer ungdom det når ut til. De siste store arbeidene er gjort da Ungdom & Fritid kom med klubbundersøkelsen i 2008 hvor de kartla fritidsklubber i Norge, da Fauske, Vestby og Carlsson ble valgt av Barne- og Likestillingsdepartementet til å kartlegge ungdoms fritidsmiljø i 2009, og den siste rapporten om fritidsklubber kom Gjertsen og Olsen med i 2011. Sistnevnte har også gjort søk om hva som eksisterer av forskning på ungdomsfeltet. Flere studier av ungdom har sett på generell fritidsbruk hvor åpne møteplasser har vært inkludert. Den uformelle og faglige kompetansen til åpne møteplassers ansatte er blitt undersøkt og hvilket kulturelt fokus stedene har. Hvilke forebyggende elementer innen ivaretagelse av utsatt ungdom og virke mot rasisme, rus, vold, mobbing og problematferd åpne møteplasser er også kartlagt (Gjertsen og Olsen 2011, 38-54). Ut fra deres og min søken oppdages det at tidligere kartlegging av ungdom i Oslo er gjort (Øia

2012), men hvor dette arbeidet ikke inkluderer åpne møteplasser. Det finnes heller ingen oversikt i større, nasjonal skala. Ungdoms egne begrunnelser for sin deltakelse på åpne møteplasser er det ikke funnet tidligere forskning på, ei heller forskning på hvorfor ungdom bruker åpne møteplasser på nasjonalt plan. Med manglende forskning innen dette fokuset er masterprosjektet rettet inn på dette, hvor det søkes å fylle kunnskapshullene som eksisterer innenfor denne vinklingen. Tidligere forskning blir presisert ytterligere i teorikapittelet.

II.iv. Aktualisering for sosialt arbeid

Fokus på ungdom, deres fritidsmuligheter og deres trivsel er viktig innen sosialt arbeid. Sosialt arbeid omhandler ivaretagelse av alle grupper i samfunnet, hvor ungdom er en gruppe av betydelig størrelse. Ungdom har en stor del av dagen utenfor skoletiden, hvor fritidsbruk er en sentral del. Trivsel i skolen har vært og er et fokus etter det ble skapt forståelse for dens signifikans for prestasjon i skolen. Trivsel i fritiden kan en forstå som viktig på tilsvarende måte, der en kan forstå trivsel som betydningsfullt for blant annet selvtillit, identitetsskaping og for egen mestring. I tillegg er fokusering på barn og unges fritid viktig for barn og ungdom i perioden de er i. At individet har det bra på fritiden sin bør være et mål i seg selv, der fritiden preger store deler av barnet og ungdommens liv. Opplevelsen er at det er et generelt større samfunnsfokus på det aktivitetsmessige aspektet ved fritidsbruk hos ungdom de siste årene. Strømme (2000, 23) skriver at fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene vil ha en stor betydning for helsen i oppveksten og senere i livet. Oppfatningen er at fokuset har vært rettet mot formelle aktiviteter innen sport eller organiserte kulturelle aspekter. Dette er aktiviteter som ofte forutsetter at man har midlene til å betale utstyr til utøvelsen av aktiviteten, samt aktivt engasjement fra foreldre/foresatte i form av for eksempel dugnadsarbeid og bilkjøring til og fra aktiviteter. Åpne møteplasser skal være kostnadsfritt, og det kan oppfattes at det trekkes et skille mellom de betalte fritidsaktivitetene og de ikke betalte aktivitetene. Forskningen som i denne oppgaven presenteres, er bidragsgivende til sosialt arbeid som fag ved å vise åpne møteplassers rolle og deres viktighet for ungdom i Norge. De fleste barn og ungdom har ikke en stor stemme i sin egen tilværelse, som ikke uttales gjennom lærere, foreldre eller foresatte. Disse ungdommene er generasjonen som senere vil overta og videreføre alle samfunnsroller. Ivaretagelse av denne gruppen utenom skoletid er viktig i sosialt arbeid for de berørte i deres ungdomstid, og senere i deres liv. I tillegg vil deres etterkommere og den nåværende voksgenerasjonens alderdom være påvirket av denne generasjonens ivaretagelse.

II.v. Relevans til norsk sosialpolitikk

Preventivt arbeid med ungdom er et temaområde som ut fra min forståelse ikke er sterkt belyst i forhold til andre temaer innen sosialt arbeid, ei heller sterkt prioritert i norsk politikk. Samtidig er det forståelse av at dette er et viktig arbeid i samfunnsmessig betydning, det er et arbeid med omfattende utbredelse. Barne- og Likestillingsdepartementet argumenterer med at forebygging er en av de viktigste investeringer et samfunn kan gjøre - først og fremst ut fra menneskelige hensyn, men også ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv. Forebygging handler både om å tilrettelegge for en positiv utvikling uten at et konkret problem er identifisert, og om å stanse en negativ utvikling som er identifisert eller har utviklet seg (BLD 2007, rundskriv Q-16, 1ff). Jacobsen (2000, 24) skriver at i dag er ikke åpne møteplasser noe stort politisk tema på nasjonalt nivå. Det eksisterer ikke noen støtteordninger eller forskrifter for sektoren. En kan forstå de manglende nasjonalpolitiske prioriteringene i sammenheng med de manglende formelle rammebetingelsene for driften av stedene (Jacobsen 2000, 24). Samtidig kan noe av underkjennelsen denne type steder har i den norske diskursen skyldes manglende viten om hva åpne møteplasser er, hvilke målsetninger stedene arbeider etter, og hvilke grupper som bruker stedene. I tillegg kan noe av utfordringen ligge innen vanskeligheten i å dokumentere effekten av arbeidet åpne møteplasser gjør. I rundskriv Q/12-2011 skriver Barne- og Likestillingsdepartementet at

Regjeringen ønsker å sikre alle barn og unge en god oppvekst, likeverdige tilbud og like muligheter der de bor. Dette innebærer at alle skal bli sett, får si sin mening og blir hørt. Særlig viktig er det at det arbeides målrettet for å hindre marginalisering, jevne ut levekårsforskjeller og sikre deltakelse og innflytelse” (BLD 2011, rundskriv Q-12, 8).

Det er ikke en uvesentlig del unge i den norske befolkningen (14.10 % er mellom 10 og 21 år³). Denne aldersgruppen er en stor del av lokalsamfunnene, og en viktig gruppe for fremtidens borgere, arbeidstakere og ledere. Det er ikke en lovpålagt oppgave for kommuner i Norge å ha tilbud som åpne fritidstiltak for ungdom, noe som gjør at nedskjæringer og dårlig økonomi i kommunene ofte kan gå ut over tilbudene til ungdommene (Gjertsen og Olsen 2011, 1). På et generelt samfunnsmessig nivå sees god ivaretagelse av ungdom kan forstås som både en investering i å kunne ta i bruk den enkeltes ressurser, som for eksempel arbeidsytelse, samt i form av å kunne bruke potensielle utgifter knyttet til enkeltes psykiske helse eller uførhet på andre områder. Pettersvold og Østrem

³ <http://www.ssb.no/folkemengde/arkiv/tab-2012-02-23-01.html>, hentet 11.02.13

(2012, 15) ser at myndighetens satsing på barn og unge rammes inn av at barn forstås som en investering i nasjonens bruttonasjonalprodukt. Dette betyr at ivaretagelse av denne gruppen kan bety benyttelse av den enkeltes ressurser og økonomisk besparelse ved å slippe ”reparasjon”. Erdal (2006, 80) skriver at kriminalitet, rus, psykiske problemer og trygdeordninger med stor sikkerhet er store belastninger for den det gjelder og nettverket rundt. Om dette kunne ha blitt tatt hånd om eller stoppet ved et tidlig stadium kunne det vært spart mye lidelse og penger. Dette er noe av hva god ivaretagelse av ungdomsgruppen kan påvirke.

Fauske, Vestby og Carlsson (2009, 30) skriver at mot 2000-tallet ble det tatt et oppgjør med politikken som hadde utgangspunktet at ungdom måtte aktiviseres frem til voksen alder for å forebygge problemer. Denne type politikk sees som et bidrag til å opprettholde en oppfatning av ungdomstiden som lite verdifull i seg selv. I stedet ville en fremheve ungdom som en viktig ressurs, ikke bare som fremtidig arbeidskraft for produksjonslivet, men i kraft av at de er ungdom (Fauske, Vestly og Carlsson 2009, 30) Audun Lysbakken, tidligere Barne, Likestillings- og Inkluderingsminister skrev i Ungdom & Fritids medlemsblad Ung&Fri (Ungdom&Fritid 2009a) at ungdomstiden er preget av utdanning og arbeid, men mange av de viktige tingene som skjer i unges liv, skjer på fritiden. En av de viktigste pliktene vi har i et samfunn er å ta vare på oss selv, på vennene våre og på samfunnet rundt oss. Barne- og Likestillingsdepartementet skriver:

Et godt oppvekstmiljø er avhengig av åpne møteplasser hvor terskelen for deltakelse er lavest mulig. Inkluderende fritidsarenaer har lave kostnader knyttet til seg, og stiller ikke strenge krav til ferdigheter, spesielle ressurser eller forhåndskunnskap. Alle jenter og gutter, uavhengig av funksjonsevne, seksuell orientering, etnisk bakgrunn, hudfarge, språk, religion og livssyn, har samme rettigheter til et godt og trygt oppvekstmiljø. Åpne møteplasser, hvor alle er velkomne er blant de viktigste investeringer for et trygt oppvekstmiljø, godt forebyggingsarbeid og en styrket barne- og ungdomspolitik (BLD 2011, rundskriv Q-12, 8)

Dette, samt den til dels manglende forskningen på området, gjør at fokus på temaet er viktig for norsk sosialpolitikk, og for å kunne se hvordan arbeidet med ungdom kan forbedres.

II.vi. Innsnevring

Prosjektet ble startet med ønske om å finne hvilke aspekter som holder ungdom på åpne møteplasser over tid. Dette fokuset er til en viss grad også inkludert i det nåværende prosjektet, men i mindre skala enn opprinnelig tenkt. Det er valgt å ikke se på hvilke faktiske aktiviteter de enkelte stedene tilbyr ungdommene, eller forskjeller innenfor hvilket

fokus de ulike åpne møteplassene har. Noen steder har større krav til jevnlig deltakelse innen spesifikke aktiviteter, mens andre har en mer åpen tilnærming til å ta stedet i bruk. Dette faller utenfor oppgavens fokusområde, der det ikke tydeliggjøres hvilke ulike fokus de åpne møteplassene har. Det er heller ikke fokusert på ungdom og rus eller ungdom og kriminalitet. Tormod Øyas (2009) kartlegging rundt hvem som bruker fritidsklubbene forteller at det er en høyere andel brukere på åpne møteplasser som begår kriminelle handlinger enn de som rekrutteres inn i andre fritidsaktiviteter. Politiet er en sentral samarbeidspartner til mange åpne møteplasser. Tidvis er det dette fokuset media har på åpne møteplasser, hvor noen har gått så langt som å hevde at klubbene kan bli rene forbryterskoler. Til tross for aktualiteten Øia kartlegger at dette tema har til åpne møteplasser vil ikke dette aspektet inkluderes i oppgaven. Det endelige prosjektet endte på å se hvilke ulike faktorer ungdom selv begrunner sin deltakelse på åpne møteplasser innenfor et kvantitativt forskningsstudium, når det gjelder ungdoms personlige- og relasjonelle begrunnelser.

I spørreskjemaet til ungdommene er det stilt spørsmål om kjønn, alder og hvor lenge de har vært deltakere av åpne møteplasser. I oppgaven er det ikke gjort andre klassifiseringer av respondentene enn disse tre som er nevnt. Det er ikke under datainnsamlingen, analysen eller drøftingen tatt hensyn til flerkulturelle aspekter eller funksjonshindringer, eller hvordan/om de enkelte stedene har disse elementene i fokus. Det er ønsket å se på begrunnelse for ungdoms opprettholdelse av deltakelse på åpne møteplasser uavhengig av bakgrunn og utgangspunkt for deltakelsen. Selv om disse elementene kan påvirke de enkeltes deltakelse, er det valgt å ikke utforske dette nærmere. Fokuset masterprosjektet endte på er å se på ungdoms egne begrunnelser for sin deltakelse, ut fra kjønns- og aldersperspektivet, samt hvor lenge respondentene har deltatt på åpne møteplasser. Begrunnelsene er samlet i tre temaområder; det relasjonelle, det aktivitetsmessige og hva fritidsbruk på åpne møteplasser er et alternativ istedenfor.

III. Teoretisk grunnlag og tidligere forskning

I denne delen av oppgaven presenteres teori og tidligere forskning om ulike aspekter som inngår i deltakelse på åpne møteplasser. Delene presenteres sammen og er inndelt etter temaer som oppfattes at ungdoms begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser baserer seg på. Disse gjelder det relasjonelle aspektet, det aktivitetsmessige aspektet og ungdoms valg av plassering på fritiden. Tidligere forskning på feltet er konsentrert til å gjelde hva som er gjort i Norge, selv om Danmark, Sverige, Finland og Island i større grad enn Norge er utviklet innen denne type arbeid med ungdom. Det kunne vært nærliggende å ta disse landenes tidligere forskning med i oppgaven, men det ble valgt bort fordi fokuset i denne oppgaven ligger på ungdoms fritidsbruk under norske forhold. Dette valget baseres på forståelsen av at andre lands tidligere forskning har grunnlag i andre politiske utgangspunkt og prioriteringer enn hvordan det norske systemet er, og at utgangspunktet for arbeid med unge er på et annet nivå enn det er i Norge. I søken etter litteratur og tidligere forskning på feltet så man at det er lite skrevet om ungdom og åpne møteplasser generelt. Mesteparten av det lille som er gjort i Norge er det et fåtall forskere, og organisasjonen Ungdom & Fritid, som står bak. Av denne grunn vil disse forskerne sine navn, og organisasjonens navn, bli gjentatt i stor grad gjennom oppgaven. Det ble oppfattet raskt at mye av den tidligere forskningen på feltet som ble skrevet før år 2000 var utdatert. Det er en stor forskjell å være ungdom nå enn for over 13 år siden, utviklingen har tatt feltet med videre og erstattet forskning med nyere kunnskap som er mer tilegnet dagens ungdom og dagens situasjon. Med dette grunnlaget er det fokusert på tidligere forskning om feltet som er skrevet etter århundreskiftet. Når det gjelder den teoretiske delen er det mye som fortsatt er aktuelt tiår etter det ble skrevet, som ikke er erstattet, men heller supplert. Innen denne delen av teorigrunnlaget er det ikke sortert ut fra teoriens datering.

III.i. Vitenskapsteoretisk posisjonering

Den vitenskapsteoretiske posisjonen dette masterarbeidet plasseres innenfor, brukes som grunnlag til måten å forstå og tolke dataene som er samlet inn. Den sosialkonstruksjonistiske forståelsen av menneskers interaksjon, læring og utvikling er hva forståelsen av ungdomsprosessen kan plasseres innenfor. Den vitenskapsteoretiske posisjonen vil med dette prege hvordan dataene forstås, selv om det ikke vises i direkte kontakt med hva dataene fremstiller. Dersom grunnlaget hadde vært basert i andre tankerekker, ville dataene trolig sett annerledes ut. Samtidig oppfattes det som at denne

måten å tenke utvikling på er korrekt til dette arbeidet. Det skilles i dette arbeidet mellom temaet arbeidet omhandler, og metoden som tas i bruk. Det opprinnelige vitenskapsteoretiske perspektivet på viten er at det vi kan oppfatte gjennom våre sanser, er det vi kan bevise at eksisterer. Det har røtter i det positivistiske synet på viten (Wenneberg 2000, 101f). Kvantitativ metode som brukes i denne oppgaven har røtter i positivismen, samtidig som temaets relevans som sagt sees tilhørende innen den sosialkonstruksjonistiske posisjonen.

III.i.i. Sosialkonstruksjonismen

Jean Piagets (1896-1980) læringsteori revolusjonerte innenfor utviklingspsykologien på 1970-tallet, ved å argumentere for at barn er aktive i sin egen konstruksjon av virkeligheten (Piaget 1973, 78). Dette var en annen tanke innen utviklingspsykologien enn Freud og Ericsons tanke, som mente at barn er passive mottakere av sanseinntrykk. I perioden fra 12 årsalderen mente Piaget at evnen til abstrakt og hypotetisk tenkning utvides, og at det skjer en utvikling i retning av større uavhengighet og selvstendighet. Dette presenteres mer inngående i kapittel III.v. Lev Vygotskij (1896-1934) (i Øya og Fauske 2010, 35) mente i motsetning til Piaget at den indre refleksjonen ikke er tilstrekkelig, men at menneskers kognitive utvikling og læring skjer kontekstuell. Vygotskijs fokus var på å forstå hva som foregår i det intersubjektive, mellom mennesker. Han mente at kunnskap og læring konstrueres i samspill med andre i et sosialt miljø. Retningen Vygotskij tok arbeidet sitt kalles sosialkonstruksjonisme. Øia og Fauske (2010, 35) sier at denne vitenskapsteoretiske posisjonen også går under navnet sosialkonstruktivismen, men i denne oppgaven vil det førstnevnte begrepet bli brukt. Kjernen i sosialkonstruksjonismen er at den sosiale virkelighet er konstruert av, og gjenskapes i, interaksjon mellom mennesker. Institusjoner i samfunnet som vi tar for gitt er opprinnelig sosialt konstruert og kan med det endres i vår praksis (Ringdal 2009, 38). Sosialkonstruksjonistisk teori er plassert innenfor poststrukturalismen. Denne retningen er opptatt av individet som handlende objekt, heller enn vektleggingen av at individers agering er kontrollert gjennom samfunnsstrukturer (Larsen og Slåtten 2010, 57). Sosialkonstruksjonismen har som hovedtanke at menneskers virkelighet kan bli helt annerledes og forskjellig som en følge av ulik erfaring og læring.

III.i.ii. Behaviorisme og sosiabilitet

Bø og Schiefloe (2007, 13) skriver at sosiabilitet omhandler mennesker og samhandling. Vi er skapt som sosiale dyr, og har behov for å høre til et fellesskap, selv om potensialet til å

inngå i forpliktende relasjoner er ulike. Flere tenker at det ikke eksisterer et jeg uavhengig av samspill og tilhørighet til andre mennesker. Bunkholdt (2005, 37f) skriver at sosialkonstruksjonismen danner det behavioristiske synet på utvikling innenfor det psykologiske feltet. Hovedtanken til den behavioristiske posisjonen er at mennesket utvikler seg ved at atferd og holdninger læres i de sosiale miljøene det ferdes i. Det behavioristiske synet legger vekt på individet heller enn struktur. All utvikling som ikke skyldes modning kan forklares som resultat av læring, mente behavioristene (Bunkholdt 2005, 37f). Schiefloe (2004, 112f) mener at gjennom ny forståelse og tolkning kan en persons syn endres og nyanseres. En kan si at virkeligheten fremstår som resultat av en konstruksjonsprosess, og virkeligheten blir med denne tanken et subjektivt fenomen der det vi forholder oss til har grunnlag i egne fortolkninger. Larsen og Slåtten (2010, 56) uttrykker at sosialkonstruksjonismen tar utgangspunkt i at mennesker konstruerer verden ved å språkliggjøre den, at vår forståelse av virkeligheten er språklig og utviklet innenfor en kultur i sosial samhandling med andre mennesker. Med dette har diskurs et stort fokus i sosialkonstruksjonismen. Diskurser er et sett av begreper og formuleringer som er nedfelt i språket og er en del av en gitt kultur (Larsen og Slåtten 2010, 56).

Erkjennelsesteorien, som sosialkonstruksjonismen er en del av, sees i forhold til det opprinnelige vitenskapsteoretiske perspektivet som en radikal forandring av det tradisjonelle synet på viten. Viten er gjennom erkjennelsesteorien skapt i den sosiale verden, kunnskap er også det mennesker opplever og oppfatter som sant, ut fra sine forutsetninger (Wenneberg 2000, 101f). Berger og Luckmann (i Wenneberg 2000, 37) delte sosialkonstruksjonismens virkelighetsoppfattelse i flere deler. Her presenteres kort to deler av deres perspektiv til posisjonen. Den sosiale kontekstens påvirkning på vår bevissthet forstås av erkjennelsesteorien som at den er sosialt konstruert gjennom vår egen forståelse av situasjonen (Wenneberg 2000, 37). Mennesker bearbeider sine erfaringer gjennom språklige begreper, og språket er sosialt konstruert. Det er skapt av mennesker og brukes i interaksjon mellom individer. Det andre av sosialkonstruksjonismens perspektiv er en helhetsteori om det sosiale, som Berger og Luckmann (i Wenneberg 2000, 90f) har fremmet. Vi kommer til verden med en egen personlighet og tilbøyelighet til visse vaner. Disse eksternaliseres til de rundt oss. Denne forståelsen av individene blir satt inn i allerede eksisterende forståelser av verden, hvor samfunnet består av utallige sosiale institusjoner og koder for deltakelsen i den. Berger og Luckmann mente at det enkelte mennesket fungerer i det allerede satte

samfunnet når de sosiale kodene om akseptert oppførsel er lært, og det lærer seg den sosiale verden å kjenne.

III.i.iii. Sosial modellering og sosial læringsteori

Bunkholdt (2005, 84f) forstås at setter den sosialkonstruksjonistiske tanken inn i en konkret setting, som hun kaller sosial modellering. Sosial modellering innebærer at barn og unge lærer gjennom å observere andre. Det barn og unge observerer lagres og tas frem igjen hvis situasjoner gir individet assosiasjoner til den tidligere observasjonen (Bunkholdt 2005, 84f). Et eksempel kan være at noen ungdommer ser opp til noe en av de andre ungdommene eller en av de ansatte som jobber på stedet gjør, og videre ønsker å gjøre ting på samme måte fordi det er attraktivt å ligne den personen. Et annet eksempel kan være at noen har fått autoritet gjennom hendelser de for eksempel har provosert frem eller uheldige ting de har gjort. Andre har sett hva som skal til for å få den autoriteten, og kan gjøre de samme hendelsene i forsøk på å ligne personene de ser er attraktivt å etterligne, skriver Bunkholdt (2005, 84f). Dette synet kan sees i sammenheng med sosial læringsteori, som tar utgangspunkt i at individer tilpasser seg de kravene som stilles til dem med utgangspunkt i blant annet kjønn, alder og sosial bakgrunn (Larsen og Slåtten 2010, 52ff). Posisjonen legger større vekt på strukturen heller enn individet, og tar utgangspunkt i at individer lærer seg hva som er akseptert innenfor rammene de lever i, og prøver å oppfylle rolleforventningene som er akseptert.

I sammenheng med feltet som her blir forsket på, forstås den sosialkonstruksjonistiske posisjonen som viktig i form av at håndtering av ungdomstiden forutsettes av flere sosiale aspekter. For å ha et stabilt grunnlag fra ungdomstiden trenger en rekke samfunnsmessige aspekter ved systemet ungdommen fungerer innenfor å være innarbeidet hos personen, i tillegg til at familiære, samfunnsstrukturmessige og -kulturmessige elementer ligger til rette i ungdommens liv. De generelle samfunnsmessige kodene må være oppfattet riktig, samt at kodingen til ungdomskulturene trenger å forstås. I denne sammenheng brukes begrepet ”ungdomskultur” med referanse til kulturelle trekk, normer, væremåter og praksiser som på ulike måter er ensbetydende med ungdomsmiljø, livsfase og tilhørighet til en alderskategori (Gjertsen og Olsen 2011, 47). Ungdomskulturen eksisterer innenfor en majoritetskultur, med sine egne repertoar av tegn og symbol som markerer et skille, og til dels en opposisjon, til voksenverden. De ulike ungdomskulturene har sine egne særegenheter, og for at en skal lykkes sosialt innenfor ungdomskulturen trengs disse å være innarbeidet. Samtidig foregår

læring og utvikling kontinuerlig innen disse kulturene. For å holde tritt med gruppen trengs det at de enkelte ungdommene er deltakende, og med det følger gruppens utvikling. Sosialkonstruksjonismen oppfattes som sosial modellæring på et overordnet analytisk nivå. Den sosialkonstruksjonistiske posisjonen er viktig for den generelle forståelsen av utvikling, selv om denne ikke omhandler barn eller ungdoms utvikling spesielt. Forståelsen av ungdommens (med sin medfødt personlighet og medfødte egenskaper) utvikling og læring sees å skje i samhandling med familie, sosialt nettverk, samfunnsstrukturen og samfunnssystemet rundt individet. Dette forståelsesgrunnlaget av menneskelig kunnskap, forståelse og samhandling danner det teoretiske grunnlaget for denne oppgaven. Følgende presenteres eksisterende teori og tidligere forskning om de ulike feltene som samlet sett danner grunnlaget for analysen og drøftingen av dataene.

III.ii. Åpne møteplasser i Norge

Da klubbvirksomheten i Norge startet fra 1950- og 1960-tallet var tanken å gi et generelt fritidstilbud til all ungdom, på deres egne premisser (Ungdom&Fritid 2009b, 6). Voksne i klubbarbeidet var en viktig del, der de skulle knytte bånd til ungdommen for å sikre en god voksenkontakt. Statlig øremerket støtte til klubbene fra 1980-tallet sikret oppstart av mange klubber. Ifølge Jacobsen (2000) var antallet åpne møteplasser på sitt høyeste rundt 1980, med rundt 1000 steder på landsbasis. Fjerningen av den øremerkede statlige støtten i 1985 reduserte antall klubber i samme grad. Mange steder måtte legges ned da kommunens økonomi ikke la til rette for støtte til åpne møteplasser. I dagens samfunn er denne type arbeid lite prioritert. Som nevnt kan det synes som om de manglende nasjonalpolitiske prioriteringene henger sammen med de manglende formelle rammebetingelsene (UiO og Ungdom&Fritid 2012). Utover 1990-tallet stabiliserte antallet seg på litt over 700 steder. I 2009 eksisterte det samlet sett 692 fritidstiltak for ungdom i Norge (UiO og Ungdom&Fritid 2012). Fritidstiltakene er åpne tilbud hovedsakelig til ungdom mellom 10 og 18 år. Det er erfart at flere deltar ved tidligere alder dersom stedene tilbyr juniorklubber. Disse er ment for på et tidlig stadium engasjere ungdom som er for unge til å gå på åpne møteplasser. At det opprettes juniorklubber i sammenheng med åpne møteplasser har en økende tendens. Hovedsakelig er åpne møteplasser ment for ungdom i tenårene, men mange tilbyr også juniorklubber fra 10 årsalderen, hvor tanken er å kunne samle ungdommene på et tidlig

stadium.⁴ I tillegg er det mange ungdommer som også bruker stedene etter fylt myndighetsalder. Ungdommene i slutten av tenårene og eldre som deltar på åpne møteplasser har ofte et ansvarsområde innen driften av stedene som de har fått tildelt (Ungdom&Fritid 2009b, 21). Anslag over antall ungdommer som er brukere av åpne møteplasser generelt i Norge er veldig varierende. Det er ikke noen nasjonal oversikt over hvor mange ungdommer som bruker åpne møteplasser, men det anslås at antallet som er innom åpne møteplassene i løpet av et år ligger et sted mellom 40 000 og 60 000 ungdommer.⁵ Det eksisterer ingen nøyaktig oversikt over antall brukere eller andel gutter og jenter som bruker åpne møteplasser, siden de fleste steder ikke registrerer ungdommene som tar tilbudene i bruk. Innen den kjønnsmessige fordelingen har Øia gjort den nærmeste forskningen, hvor han i 2009 dokumenterer at av niende og tiende klassinger som bruker åpne møteplasser var kjønnsfordelingen 56% gutter og 43% jenter (Gjertsen og Olsen 2011, 21).

Arbeidet med barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunene må arrangeres ut fra lokale forutsetninger, med rom for ulike metoder og arbeidsformer (BLD 2011, rundskriv Q-12, 8). Mange åpne møteplasser er blitt etablert etter initiativ fra ungdommer som ønsker et sted å være. Slik stedene har utviklet seg gjennom årene fremstår de som alternativer til organiserte fritidsaktiviteter som kor, korps og idrett (NOU 2013:4, punkt 12.20). Øia (2009, 5f) sier det som også Ungdom & Fritid skriver (2009b, 7), at den overordnede oppgaven åpne møteplasser har er å sikre gode oppvekstmiljøer og bidra til positive aktiviteter og samhandling mellom grupper og enkeltmennesker. Åpne møteplasser har ulike funksjoner for ungdommer, og deltakelsen er basert på ulike deler av stedenes drift. ”Åpen dør”-virksomheten sees som en sentral del, der ungdom vet de kan droppe innom stedet etter skolen eller på kvelden. NOU 2013 skriver at stedene skal ha en uformell form, det skal stilles få krav til brukerne i sammenheng med jevnlig oppmøte og øving, konkurranseaspektet ved aktivitetene nedtones, og det sosiale samværet vektlegges som et mål i seg selv (NOU 2013:4, punkt 12.20). Det jobbes for at åpne møteplasser skal være mer enn bare et sted å henge som er annerledes enn å være hjemme, og at ungdom skal føle tilhørighet til stedene. For noen kan åpne møteplasser og innholdet der bety lite i hele

⁴<http://www.ungogfri.no/Del+1%3A+Fritidsklubbenes+kommunale+oppgave%2C+og+deres+plass+i+det+lokale+nettverket.9UFRH1i.ips>. Hentet 11.03.13

⁵Http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=06937. Hentet 15.03.13

ungdommens liv, mens hos andre kan det ha en større rolle. Det går igjen i tidligere forskning at det oppfattes som en generell forståelse at åpne møteplasser skal være åpent for alle, og at de ulike behovene skal møtes på lik måte fra stedenes og de voksnes side: vennlighet, trygghet, stabilitet og forutsigbarhet (Ungdom&Fritid 2009b, 9). Barne- og Likestillingsdepartementet uttrykker at det er viktig at *alle* barn og unge i lokalsamfunnet kan delta på slike steder. Det må derfor legges vekt på inkludering og møteplasser uten barrierer for deltakelse. For kommunen blir det viktig å samarbeide med og utløse de ressursene som ligger i frivillig sektor og i familien (Ungdom&Fritid 2009b, 9).

III.ii.i. Kompetanse ved, og begrunnelse for åpne møteplasser

Politisk sett har begrunnelsen for drift av åpne møteplasser to fundament. Det sosialpolitiske fundamentet begrunner driften innen det forebyggende aspektet, at stedene kan fange opp ungdom i risikozonen i sammenheng med blant annet kriminalitet og rus. Det kulturpolitiske fundamentet begrunner driften av åpne møteplasser i at stedene har en verdi i seg selv, og at den aktivitetsmessige driften på åpne møteplasser er viktig for ungdom, uavhengig av eksterne påvirkninger (Ungdom&Fritid 2009b, 8). Gjertsen og Olsen skriver at mange av de pedagogiske og forebyggende formålene med åpne møteplasser er det som infiltreres i det synlige ved åpne møteplasser; kulturelle og sosiale aktiviteter. Det er ofte disse som setter dagsorden for mye av det som skjer, hvor disse utgjør stedets profil og konkrete innhold. Det er disse aktivitetene, og det sosiale aspektet ved disse, som synes ”utad”, og som trekker ungdom til åpne møteplasser. Disse aspektene er viktig for stedenes popularitet (Gjertsen og Olsen 2011, 76ff, 84). I en sosialpolitisk forståelse begrunnes tiltakene først og fremst ut fra at de skal virke forebyggende. Tiltakene sees verdifulle om de kan fange opp utsatte ungdomsgrupper eller annen utsatt ungdom (Gjertsen og Olsen 2011, 47). I etableringen av de første åpne møteplassene ble som nevnt den sosialpolitiske begrunnelsen benyttet. Stedene skulle forebygge ungdomskriminalitet, sortere ”uorganisert ungdom” og forhindre subkulturer (Ungdom&Fritid 2009b, 8). Også i dagens samfunn er tiltak for ungdom ofte basert på argumentasjon rundt det sosialpolitiske forebyggingsaspektet, med sekundærforebygging hos de som ser ut til å ha høyere risiko for at vansker omkring rus og kriminalitet kan oppstå (Fauske, Vestly og Carlsson 2009, 47). Hvilket fokus de enkelte åpne møteplassene blir drevet innenfor har påvirkning på prioritering, og potensiell disponering av kommunale og fylkeskommunale midler til de ulike delene av åpne møteplassers drift. Det trenger ikke å være en motsetning mellom å ha et sosialpolitisk- eller et kulturpolitisk fokus.

Fokusområdene er ikke dikotomier innen sosialt arbeid, og trenger ikke være dikotomier i norsk politikk. Disse kan kombineres innen sosialpolitikken, og i driften av åpne møteplasser.

Ulik kompetansebakgrunn som ulik formell kompetanse, realkompetanse og personlig egnethet er verdsatt hos de ansatte på åpne møteplasser. Åpne møteplasser sysselsetter i dag rundt 3200 ungdomsarbeidere i ulike, ofte små, stillinger.⁶ Vestel og Hydle (2009) peker på at arbeidet på åpne møteplasser i liten grad er profesjonalisert. Stedene har vokst frem som en tradisjon der arbeidet har hatt preg av å være et ideelt arbeid som er blitt gjort ved siden av utøvernes andre jobber. Vestel og Hydle mener at dette henger igjen fra starten, og at en endring vanskeliggjøres dersom det ikke kommer opp som politisk tema og at fokuset etableres på nasjonalt nivå, som også Jacobsen (2000, 24) nevner. Klubbundersøkelsen Hammerø (2008) har gjort bekrefter at de ansatte på åpne møteplasser er en viktig faktor i driften. Stabile og trygge rollemodeller skaper en nødvendige voksenkontakt som ungdommen kan være trygg på. Ungdom & Fritid sier muntlig hva Hammerø (2008, 29) skriver i sin rapport, at flere av miljøarbeiderne på åpne møteplasser er unge voksne som startet som deltakende på stedet. Mange av ungdommene i videregåendealder forblir på åpne møteplasser fordi de er engasjert i spesielle aktiviteter eller prosjekter, og fortsetter å jobbe der når de blir eldre. En kan tenke seg at tilliten fra voksne de ser opp til, å bli gitt mer ansvar og å ha en rolle i driften av stedet bidrar til en mestringsopplevelse og at ungdommene ønsker å fortsatt ha en rolle på det enkelte stedet. Audun Lysbakken, tidligere Barne-, Likestillings- og Inkluderingsminister, sier at: *"Mange av fritidens gode møteplasser preges i stor grad av de godt faglig og menneskelig kvalifiserte som jobber der. Jeg vil gjerne gi honnør til de voksne fagpersonene som jobber med ungdoms fritid som rådgivere, mentorer, støttespillere og forbilder"* (Gjertsen og Olsen 2011, 146).

III.iii. Ungdomsbegrepet

Ungdom er en kategori som kan oppfattes forskjellig ut fra ulike forståelser og kriterier (Heggen og Øia 2007, 12ff). Biologisk sett refereres det til en periode i livet der mennesker gjennomgår fysiologiske og mentale endringer. Psykologisk sett innebærer ungdomsårene at en gjennomgår ulike mentale utviklingsstrategier, med frigjøring fra foreldre og etablering av en individuell personlighet. Fenomenet ungdom er også en sosial konstruksjon. Påvirket av Emilé Durkheim (1858-1917) uttrykker den tradisjonelle strukturfunksjonalistiske

⁶ <http://www.uio.no/om/samarbeid/samfunn-og-naringsliv/studentsamarbeid/vitenskapsbutikken/prosjekter/ungdom-og-fritid/sosial%20mobilitet/index.html>. Hentet 13/05/13

sosiologien at ungdomsperioden er en forberedelsesfase mellom barndommens avhengighet, til voksenalderens ansvar og uavhengighet. Samfunnet må forme det asosiale og egoistiske mennesket til et som kan føre det moralske og sosiale liv blant andre mennesker (Durkheim 1975, 42). Ungdomsperioden er tiden der man går til å bli kompetente og selvstendige aktører i egne valg og liv, i de rammene man lever innenfor. Det er flere andre institusjoner enn hjemmet som preger ungdoms fokus og tid. Ungdom har flere valgmuligheter til tidsbruk og aktiviteter blant annet innen skole og fritidsaktiviteter enn de hadde i barneårene. Samtidig er valgene ungdom gjør innenfor skole og arbeid i dag rammet inn av nokså klare alternativer gjennom store deler av ungdomsårene. Tidligere forskning skriver at dagens ungdomsgenerasjon generelt fremstår som vellykket og godt tilpasset på områder som er viktige i ungdomsårene, i større grad enn de gjorde tidligere (Heggen og Øia 2007, 12ff). Skole og utdanning er viktig, og selv om de fleste fremstår som vellykket og godt tilpasset er det noen som faller utenfor. Skillet mellom ungdommene som har suksess og de som ikke har suksess innenfor disse områdene kan forstås at sees tydeligere nå enn tidligere.

Kåre Heggen (1994) forstår ungdomsprosessen som todelt, der den er et individuelt fenomen samtidig som den er et samfunnsfenomen. Årene en gjennomgår fra barn til voksen sees på som en sosial prosess, der den enkelte ungdommen formes og utvikles i samspill med andre jevnaldrende og voksne. Samtidig er den individuelle utviklingen essensiell for forståelse av å finne en egen plass i systemet, og evnen til å fungere på en god måte i det sosiale liv og det offentlige rom, skriver Heggen. Gjertsen og Olsen (2011, 18f) skriver at ungdoms handlingskompetanse innebærer all sosial, materiell og kulturell kompetanse ungdom tilegner seg i den konteksten han/hun er en del av. Disse kan konkretiseres i fem deler: hvilke kunnskaper ungdommen besitter, hvilke ferdigheter en utvikler, kontroll over eksterne betingelser (materielt, kontekstuell), utvikling av identitet (egenidentitet og til grupper og miljøer), samt handlingsredskap som innebærer hvordan en person handler i bestemte situasjoner som er basert på erfaringer en har tilegnet seg i de fire foregående punktene. Samlet sett utgjør disse personens handlingskompetanse, som bestemmer hvilke forutsetninger ungdommen møter andre mennesker og utfordringer i sitt eget liv med, skriver Gjertsen og Olsen (2011, 18f). Perspektivet er sentralt innen dette prosjektet fordi ungdoms handlingskompetanse kan styrkes gjennom deltakelse på åpne møteplasser, samtidig som den enkeltes trivsel på åpne møteplasser kan være preget av personens handlingskompetanse. Ungdoms kapabilitet innen interaksjon med andre sees at

veksler mellom å være et individuelt fenomen for utviklingen hos ungdommen selv, og et samfunnsfenomen i form av ungdommens interaksjon med andre.

III.iv. Ungdom og kjønn

Kjønnsbegrepet er av interesse i denne sammenheng, på den måten at begrepets innhold er påvirket av hva de ulike kjønnene agerer med utgangspunkt i. Det er det sosiale kjønn, og ikke det biologiske kjønn som vil være i fokus gjennom dette arbeidet. Det sosiale kjønn er egenskaper som tilskrives det biologiske kjønn, men hvor det sosiale kjønn er sosialt konstruert (Larsen og Slåtten 2010, 52ff). Foreldre og signifikante andre sine oppfatninger av kjønnsroller påvirker barns utvikling på den måten at barn tolker signalene de gir på atferden barnet viser. Barnet lærer hva som er akseptabelt og riktig, og ofte responderer det på en måte det tror det vil få aksept for. Det sosiale kjønn påvirker store deler av utviklingen; det er viktig for blant annet utvikling av identitet, hvordan en ser på verden, hva en er opptatt av i forhold til kropp, og akseptabel oppførsel og agering. Til en viss grad kan en si at det sosiale kjønn er med på å bestemme væremåten, de egenskapene en person videreutvikler og relasjonene til andre. Fokus på det sosiale kjønn kan overskygge de individuelle forskjellene. Våre oppfatninger av maskulinitet og femininitet og hva som er akseptabelt for gutter og jenter har dannet seg som normer og blitt en del av vår ubevissthet og kultur. Det sosiale kjønn er resultat av samfunnsstrukturer og av menneskers erfaringer, kunnskaper og verdensbilder. Sosialiseringprosessen og identitetsutviklingen den enkelte går gjennom vil være viktig for den enkelte jentas og guttens sosiale kjønn (Larsen og Slåtten 2010, 52ff).

Den sosialkonstruksjonistiske posisjonen har også fokus på diskurser vi agerer innenfor (Larsen og Slåtten 2010, 57). Kjønnsdiskursen styres av de historiske og kulturelt produserte forestillingene, tradisjonene, viten om og måtene å tenke kjønn på, samtidig som den utelukker andre måter å tenke kjønn på. Diskursen utgjør en maktfaktor i form av hvordan den definerer kjønn. Sosialkonstruksjonistisk teori mener at vi hele tiden konstruerer og forhandler om kjønn, at det endrer seg ut fra rådende kjønnsdiskurser og situasjoner vi er i, og med det ikke er statisk (Larsen og Slåtten 2010, 57). Sosial læringsteori forklarer kjønnsforskjeller ut fra hvordan individer tilpasser seg kravene som stilles til dem, avhengig av hvilket kjønn de har (Larsen og Slåtten 2010, 52ff). Jenter og gutter fortsetter å agere innenfor handlings-spekteret de har fått ros for og blitt oppmuntret til fra omgivelsene og fra sine signifikante andre, innen hva som er akseptabelt for kjønn de

tilhører. Larsen og Slåtten skriver videre at jenter generelt sett utvikler seg fysisk og mentalt på et tidligere stadium enn gutter, og dette kommer ofte tydeligere frem gjennom ungdomstiden. Forskjellene er ofte basert i at gutter lenger enn jenter baserer det sosiale samspillet på fysisk lek, hvor gutter beholder interaksjonen med jevnaldrende innen den praktiske utførelsen av aktiviteter lenger enn jenter. Jenter på sin side endrer interaksjonsmønsteret med jevnaldrende til i større grad å gjelde den personlige kontakten med andre, enn å gjelde utførelsen av en fysisk aktivitet tidligere enn hva gutter gjør. Dette er generelle trekk i kjønnsforskjellene mellom gutter og jenter som jevnt over vises i starten og mot midten av tenårene, om en ser bort fra individuelle forskjeller (Larsen og Slåtten 2010, 52ff).

Fyrand skriver om kjønnsvariabelens viktighet når en ser på nettverk (2005, 80f). Hun uttrykker at den tidligere rollefordelingen mellom kvinner og menn i samfunnet har ført til et kulturskille mellom kjønnene, og at kvinner og menns nettverk fortsatt gjenspeiler og vedlikeholder dette. Gutter og menn er fortsatt saks- og handlingsorienterte, og har gjennomsnittelig færre nære og fortrolige venner enn hva jenter og kvinner har. Dette gjenspeiles i deres nettverk. Jenter og kvinners nettverk viser mer ekspressive funksjoner og roller som innebærer at de er mer følelses- og relasjonsorienterte enn gutters instrumentelle nettverk er (Fyrand 2005, 80f). Dette er det samme bildet som Larsen og Slåtten gav ovenfor. Med bakgrunn i dette teorigrunnet kan en forstå at det er forskjeller i hva de ulike kjønnene har av preferanser i sin deltakelse på åpne møteplasser. I analysen forventes det å finne at det sosiale med jevnaldrende er spesielt viktig for jenter gjennom ungdomstiden, mens guttene har større fokus innen det aktivitetsmessige.

III.v. Ungdom og alder

Normalt sett er barn egosentriske og opptatt av seg selv gjennom den første delen av livet. Etter hvert får det en gradvis økende evne til å ha gjensidige relasjoner, hvor denne er avgjørende for senere i livet å kunne skape sitt eget nettverk og for samhandling med andre (Fyrand 2005, 61). Hvert individ gjennomgår store endringer i forkant av og gjennomgående i tenårene. Utvikling blant annet på det emosjonelle, kognitive, relasjonsmessige og intellektuelle planet er forskjellig fra person til person, men med flere generelle fellestrekk med andre på samme utviklingsstadium. Piaget, som er nevnt tidligere, deler utviklingen som skjer de første leveårene inn i fire faser. De to siste utviklingsfasene blir her kort presentert. Piaget mente at fra 7 år og frem til cirka 12 årsalderen er den

intellektuelle tenkingen ofte preget av konkrete og absolutte trekk, i den konkret-operasjonelle fasen (Piaget 1973). Fasens navn kommer fra Piagets tanke om at det er omkring kjente og konkrete ting og situasjoner at barn kan tenke logisk og abstrakt. Dette er noe Piaget mener endrer seg fra 12 årsalderen, hvor utviklingen går over i det formal-operasjonelle stadiet. Han mener at tenkingen da går over i også å kunne tenke abstrakt rundt ting og hendelser det ikke kjenner, at man fra 12 årsalderen skal kunne tenke hypotetisk og reflektere over både tenkte og erfarte situasjoner. Piagets stadier er kritisert for å være altfor bastant i forhold til alderen de ulike stadiene inntreffer, og han gikk selv tilbake på at endringen fra et stadium til det neste skjer ved samme alder for alle. Piaget er også kritisert i stor grad for ikke å inkludere at barn gjør forskjellige erfaringer, og at han ikke tar med det sosiale samspillet rolle i utviklingen. Samtidig er Piagets faser aktuelle for deler av forståelse rundt kognitiv utvikling hos barn. Vygotskij, som tidligere er presentert, la på sin side vekt på det sosiale samspillet i utviklingen. Mens Piaget (1973, 78) la vekt på at barn handler i forhold til gjenstander mente Vygotskij (i Øya og Fauske 2010, 35) at de erfaringene barn gjør er de interpersonelle, og at utvikling skjer gjennom erfaringer i samspill med andre. Han hadde blant annet fokus på at barn gjennom samspill med andre lærer språkbeherskelse, en intellektuell og sosial ferdighet som barnet vil bruke som redskap for å konstruere en forståelig verden for seg selv (Bunkholdt 2005, 112ff). Professor Fox ved Universitetet i Ohio har tatt utgangspunkt i både Piaget og Vygotskij i sitt arbeid, og uttrykker utviklingen som skjer i disse årene innen det sosiale i tillegg til det kognitive. Hun skriver også om den videre utviklingen gjennom ungdomstiden.⁷ Hun sier som Piaget at fra 12 til cirka 15 årsalderen skjer utviklingen innen det kognitive hos barn hva Piaget kaller det formal-operasjonelle stadiet. I denne perioden mener hun at den sosiale kontakten med jevnaldrende omhandler fellesskap rundt konkrete hendelser eller aktiviteter. Fox mener at den kognitive og sosiale utviklingen fra 14-15 årsalderen og videre preges av et større perspektiv fra individets egen sfære, hvor det relasjonelle med jevnaldrende får et større fokus. Den kognitive utviklingen mener hun at viser større fundering rundt allerede aksepterte strukturer i individets liv, hvor det blir satt flere spørsmål ved de eksisterende systemene. Fox hevder at det sosiale fokus får i retning kognitiv tilfredsstillelse på områder der ungdommen har et personlig engasjement.⁸

⁷ <http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

⁸ <http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

Bakken og Øia (2002, 23) og Hammerø (2009, 11) dokumenterer at den største delen av ungdommer i skolen som bruker åpne møteplasser er i midten av tenårene. Denne tidligere forskningen uttrykker at åpne møteplasser appellerer mer til denne gruppen enn til de eldre. Forfatterne uttrykker at dette kan være basert i flere elementer. Stedenes sosiale funksjon trekker spesielt denne gruppen ungdommer. Åpne møteplasser kan ofte oppfattes ”for barnlig” for ungdom som har gått over til den videregående skolen, skriver Bakken og Øia (2002, 23). Med bakgrunn i dette forskningsgrunnlaget forventes det i dette prosjektets dataanalyse å finne at det er ulikheter i hva de forskjellige aldersgruppene ser som påvirkende til sin deltakelse. Resten av dette kapittelet som omhandler teori og tidligere forskning deles inn i tre kategoriseringer av områder i ungdommers liv, hvor presentasjonen av analyse- og drøftingsdelen i oppgaven inndeles i de samme kategoriene.

III.vi. Relasjoner

Arbeid med ungdom handler i stor grad om relasjonsarbeid, skriver Ungdom&Fritid (2009b, 7). Heggen og Øia skriver at kunnskap om fritid og det som skjer i miljøet rundt jevnaldrende er viktig for å forstå den enkeltes personlige utvikling og sosiale tilpassing i overgangen fra barn til voksen. Fritid sammen med jevnaldrende representerer et fokus med økende betydning for opplevelse, identitetsskaping og sosial nettverksdanning. Aktiviteter og samvær med andre er viktig for ungdoms sosiale utvikling og læring (Heggen og Øia 2007, 101). Øia skriver videre om dette med Fauske, at fritiden og jevnaldermiljøet utgjør et alternativ til familien med hensyn til regler, verdier, intimitet, kultur og egenoppfatning. Vi har samtidig et samfunn i stadig endring. Familiens og venners rolle sees annerledes enn tidligere, der brudd med tradisjoner gjør samhandling med jevnaldrende viktigere for de ulike prosesser som skjer i ungdomsårene. Blant jevnaldrende ligger det et mangfold av lærings situasjoner og sosiale kontekster. Livet i vennegjengen tolkes som en nødvendig del av løsrivelsen fra familien og dannelsen av egenindividet (Øia og Fauske 2010, 77f).

Klepp og Aarø (2009) diskuterer den sosiale konteksten mennesker inngår i. Denne handler om påvirkning vi utsettes for av andre mennesker. Sosial støtte, sosialt stress, sosiale normer og sosiale roller er faktorer som inngår i denne konteksten, hvor denne ofte er avgjørende for ungdoms livsstil (Klepp og Aarø 2009). Dette er noe som også annen teori underbygger. Frønes (2009, 30) skriver at for barn og unge har venner en betydelig rolle i deres liv, og blir enda større når en kommer opp i tenårene. Han mener venners betydning for unge er blitt undervurdert innen sosialiseringsteoriene og mener den er like viktig, og i

noen tilfeller vel så viktig, som familiens betydning. Relasjoner med jevnaldrende er annerledes enn relasjoner med voksne, fordi de er basert på større likevekt mellom partene. Blant venner kan man få bekreftelse på seg selv som er av en stor verdikarakter, hvor dette er påvirkende for opplevelse av identitet og tilhørighet. Spesielt når annen tilknytning mangler kan vennemiljøet være ekstra betydningsfullt. Vennskap i barndommen er ofte knyttet med base i foreldrenes referanserammer eller bostedsplassering, der samhandling foregår rundt lek. Når barn blir eldre skapes det oftere vennskap ut fra egne referanser, samtidig som venners betydning spiller en større rolle sosialt sett (Heggen, Jørgensen og Paulgaard 2003, 88ff). Det å ta del i hva som foregår blant jevnaldrende er viktig for å holde tritt med miljøet man er en del av i ungdomstiden, som Fauske, Vestby og Carlsson (2009) tar opp i sin rapport. I forståelsen av respondentenes begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser sees dette som sentralt å ta med. Teori og tidligere forskning omhandlende dette danner et godt grunnlag for den videre analysen. I dataanalysen forventes det å finne at det sosiale med jevnaldrende har en betydelig plass i respondentenes begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser.

I ungdommers liv er relasjonene til og kontakten med jevnaldrende viktig, samtidig som det er viktig at voksne representerer en trygghet som unge vet de kan søke til når livet er vanskelig. Det er ofte følelseladete hendelser som skjer blant jevnaldrende, og det kan være en trygghet å vite at personer som ungdommen stoler på er tilgjengelig. Disse voksne kan være ansatte på åpne møteplasser, skriver Ungdom&Fritid (2009b, 7). Klubbundersøkelsen Hammerø har gjort bekrefter at de ansatte på åpne møteplasser er en viktig faktor i driften. Stabile og trygge rollemodeller skaper en nødvendige voksenkontakt som ungdommen kan være trygg på (Hammerø 2008, 29). Ungdom & Fritid uttrykker at ungdom trenger voksne rollemodeller som har en annen funksjon for ungdommene enn foreldre og lærere, hvor åpne møteplasser kan ha denne rollen for ungdom. Voksne skal stå for tydelige verdier, hvor tryggheten og stabiliteten i verdiene formidles til ungdom i en fri arena og basert på de unges initiativ. I møtet med voksne de får tillit til, kan åpne møteplasser etableres som en trygg arena for ungdom (Ungdom&Fritid 2009a). Erdal (2006, 101) skriver at mange unge har trygge voksne på hjemmearenaen som de kan søke til. Det er også flere som mangler dette hjemme, hvor voksne på skole- eller fritidsarenaen kan spille en enda viktigere rolle (Erdal 2006, 101). I dataanalysen til dette prosjektet ventes det med bakgrunn i teori som sagt å finne at respondentene uttrykker at det sosiale aspektet er sentralt til deres deltakelse, og at de voksne som jobber på åpne møteplasser er medvirkende

til at åpne møteplasser brukes. Totalt sett forventes det at det relasjonelle aspektet har størst tyngde i dette prosjektet.

III.vii. Fritidsplassering

Fritiden består av mange arenaer for barn og ungdom, skriver Fauske, Vestly og Carlsson (2009, 28, 31). Kultur, som gode kulturtilbud og tilgang til kulturopplevelser, samt idrett, politisk engasjement og vennskap er viktig for mange i ungdomstiden. For å sikre dette må det satses på gode aktivitets- og kulturtilbud og åpne og inkluderende møteplasser for alle. Mange fritidsarenaer er også viktige mestringsarenaer for ungdom. Alle må ha muligheter til deltakelse i et positivt fritidsmiljø (Fauske, Vestly og Carlsson 2009, 28, 31). Fritiden er ikke bare en mulighet for utvikling. Den gir også en mulighet for læringsprosesser som ikke bare er viktig for gode opplevelser for seg selv eller sammen med andre, men som også har betydning for den enkeltes læring og kompetanse (BLD 2011, rundskriv Q-12, 8). Den uformelle fritiden blir i ungdoms totale læring sett på som et supplement til den formelle læringen i skolen. Hva slags muligheter fritiden gir, og hvilke farer den medfører, vil være påvirket av samfunnsmessige forhold, i tillegg til den enkelte ungdommens utgangspunkt for ungdomsliv. Ungdom trenger trygge og uformelle møteplasser, der vennskap knyttes gjennom samvær. Åpne møteplassers fokus er å være en nøytral fritidsarena i forhold til egenskaper og inntekt der ungdom fra ulike kulturelle og sosiale bakgrunner møtes. Deltakelse på åpne møteplasser forutsetter å kunne ta ansvar, løse konflikter, å målbære egne meninger og å lytte til andre (Fauske, Vestly og Carlsson 2009, 28).

Samvær med jevnaldrende i ungdomsårene er utbredt innen voksenstyrte og ungdomsstyrte aktiviteter, skriver Ungdom&Fritid (2009b), og Øia og Vestel (2007). De voksenstyrte aktivitetene kan være fritidsaktiviteter eller åpne møteplasser, med ulik grad av sosial kontroll. De ungdomsstyrte aktivitetene inneholder uformell sosial kontroll og søkes ofte ut av foreldres eller voksnes direkte kontakt, samtidig som de ofte eksisterer innenfor voksnes tilgjengelighet. Eksempel på slike steder kan være kjellerstua, gutterommet eller jenterommet. Samtidig er det forskning på at erfaringsgrunnlaget av opplevelser sammen med venner utenfor hjemmet blir viktigere når barnet blir tenåring, og samvær foregår utenfor hjemmet i større grad enn tidligere (Ungdom&Fritid 2009b, 7f; Øia og Vestel 2007). Fauske, Vestly og Carlsson (2009, 31) skriver at åpne møteplasser har større konkurranse fra hjemmearenaen nå enn tidligere. Flere og flere har teknologisk utstyr hjemme som gjør det mer attraktivt å være hjemme enn det har vært før. Når private utstyrsinnkjøp blir

sentralt innen ungdoms bruk av fritid kan forskjellene i kjønn, inntektsforhold og etnisk bakgrunn bli mer synlig. Internett er for ungdom i dag viktig for å være oppdatert sosialt (Fauske, Vestly og Carlsson 2009, 31). Åpne møteplasser har måttet oppdatere sitt teknologiske utstyr for å møte denne forandringen. De har trengt en bevissthet rundt dette og en fokusjustering for å fortsatt kunne trekke alle typer ungdom til seg (Røys et al. 2009, 21, 187). Med grunnlag i teori og tidligere forskning er det forventet at en andel av respondentene baserer sin deltakelse i at åpne møteplasser er et bedre alternativ til fritidsbruk enn andre steder de kunne ha vært.

III.viii. Aktivitetsutøvelse og mestring

Hilde Sommerschild snakker om temaet rundt ungdoms mestring og følelse av kompetanse i Fauske, Vestly og Carlsson (2009) sin bok. Det å kunne noe, å mestre noe, være til nytte og ta ansvar er viktig for bekreftelse av egenverdi og i utviklingen av motstandskraft. Både sosial og kulturell kompetanse er viktige egenskaper for å lykkes i samhandling og i relasjonsetablering. Mestring er ikke kun knyttet til utførelsen av konkrete aktiviteter, men også opplevelsen av å takle en sosial setting eller en sosial situasjon på en god måte (Bø 2012, 95). Nwosu (2005, 290ff) nevner i sin artikkel at ungdom trenger å bli hørt, sett og at noen har tro på ham eller henne. Ungdom trenger opplevelsen av å mestre en aktivitet ved å bruke sine ressurser. Ved å oppleve mestring innenfor et område som fanger den enkelte ungdoms interesse, kan ungdommen oppleve tilhørighet og fellesskap. Generelt er det viktig at voksne kan bidra til å styrke barn og unges egne ressurser og hjelpe dem til å mestre det normale livet med dets større og mindre utfordringer, skriver Nwosu (2005, 290ff). Viljugrein (2004, 8) skriver om barn og psykisk helse i sin rapport. I arbeid med barn og unge innebærer det å ha et mestringsperspektiv å vektlegge funksjon, mestring og ressurser hos den enkelte. Det å føle at en kan mestre sitt eget liv, at man får til noe og at man lykkes, kan i seg selv styrke ungdoms selvbilde. I tillegg til viktigheten for ungdommer generelt, kan det også være med å forebygge psykiske problemer hos barn og unge. Åpne møteplasser kan være arenaer hvor økt selvfølelse og mestringsfølelse kan skapes. Barn og unge trenger arenaer hvor de kan få utvikle egne kulturelle uttrykk på sine egne premisser, uten å forholde seg til om de er ”innenfor” eller ”utenfor” en akseptert grense for dyktighet (Viljugrein 2004, 8). En stor del av åpne møteplassers arbeid går på å øke ungdoms selvtillit innen konkrete aktiviteter, samt å øke ungdommenes generelle selvfølelse. Selvtillit gjelder

ofte avgrensede områder i en ungdoms liv, mens selvfølelse gjelder for hele personen.⁹ En ungdom kan som eksempel ha selvtillit i utøvingen av en konkret aktivitet på åpne møteplasser og et fag på skolen, samtidig som ungdommen kan ha lavere selvtillit i det sosiale nettverket og innenfor utøving av ballspill. Åpne møteplasser arbeider for at ungdom kan oppnå økt selvtillit innen en konkret aktivitet og innen det sosiale aspektet, og idealet er at all ungdom har et sted hvor de kan få økt selvfølelse som følge av dette. I dette datamaterialet forventes det at aktiviteter som respondentene kan gjøre på åpne møteplasser er påvirkende til at åpne møteplasser brukes, og at opplevelsen av mestring innen enkelte aktiviteter og/eller innen sosiale settinger har påvirkning på respondentenes deltakelse.

⁹ <http://www.elevsiden.no/psykiskhelse/1107989138>. Hentet 19.03.13

IV. Metodologisk tilnærming

Denne oppgaven har til nå dreid seg om bakgrunnen for oppgaven og valg av tema, og det teoretiske grunnlaget for prosjektet. Tidligere er problemstillingen arbeidet tar utgangspunkt i fremstilt, hvordan innfallsvinkelen til forskningsspørsmålet er, og hvilken teoretisk fremgangsmåte som blir brukt. Videre i dette kapittelet presenteres det metodologiske ved oppgaven og hvordan datainnsamlingen ble gjennomført. Den metodologiske tilnærmingen tydeliggjør sammenhengen mellom de forskjellige delene av forskningsprosjektet. Perspektivet en ser datamaterialet med, trekker frem ulike ting man er opptatt av å få frem metodisk, i analysearbeidet og i drøftingen. Metodologi betegnes som alle trinn i en vitenskapelig prosess, at disse skal henge sammen fra forskningsspørsmålet, vitenskapsteoretisk posisjon til den konkrete fremgangsmåten (Schiefløe 2004, 103). Det trekkes linjer mellom hvilken innfallsvinkel og teoretisk fremgangsmåte som er valgt til oppgaven, problemstillingen som ønskes at blir besvart, hvilke metoder som tas i bruk for innsamling av empiri, og hvordan analysen gjennomføres for å løse forskningsspørsmålet. Hvilken metode som er valgt å bruke for innsamling og analyse av empirien blir presentert i dette kapittelet, som er den siste delen i fremstillingen av valgt metodologisk tilnærming før analysen og drøftingen følger. Dataenes reliabilitet, validitet og eksterne validitet vil ikke bli diskutert isolert, men presenteres fortløpende gjennom metodekapittelet.

IV.i. Bakgrunn for valg av metode og undersøkelsesopplegg

Gjennom planleggingen av arbeidet gav tidligere forskning hypoteser og tanker om ungdoms begrunnelse til deltakelse på åpne møteplasser. Det oppstod en forestilling om at åpne møteplassers rolle i mange ungdommers liv var viktig i og med at det eksisterer mange på et nasjonalt nivå, til tross for at støtte til denne fritidsarenaen ikke er øremerket eller prioritert i stor grad på kommunalt plan. Tidligere forskning uttrykker at ungdom hovedsakelig bruker åpne møteplasser grunnet det sosiale aspektet med jevnaldrende, og at de føler mestring innen en aktivitet de kan gjøre der. I tillegg forstås den gode kontakten med voksne som jobber på det enkelte stedet som viktig for at deltakelsen vedvarte, samt at åpne møteplasser kunne være et godt alternativ til å være hjemme. Ønsket var å utforme en deskriptiv undersøkelse rundt disse faktorene, og ikke komparativt mellom de ulike åpne møteplassene.

Mye av den tidligere forskningen viser at generell forskning om unges levekår, og forskning om åpne møteplasser går over i hverandre. Til dette prosjektet oppstod det et ønske om å få kategoriserte variasjoner innen feltet, heller enn individuelle variasjoner. Selv om det ville vært spennende å snakke med ungdommer om hvilken rolle åpne møteplasser spiller for dem, var preferansen å se på det brede, overordnede bildet, og ha mulighet til å se generelle trekk i ungdoms begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser i Norge. Bruk av kvantitative undersøkelser innen sosialt arbeid er mangelfullt, det er ikke funnet at lignende studier som dette er gjort tidligere på feltet. Jeg valgte med dette å gjøre et kvantitativt forskningsprosjekt, hvor jeg så denne som den mest nærliggende metoden å ta i bruk til å få svar på mitt forskningsspørsmål. I tanken rundt innhenting av dataene, ble spørreundersøkelse sett på som en naturlig metode å ta i bruk, da denne ble sett som nærliggende å bruke til hvilken type informasjon som skulle samles inn. Samtidig var denne metoden egnet i forhold til hvordan datainnsamlingen måtte foregå da det gjaldt informasjon fra mindreårige. Dette var utgangspunktet i planleggingen av oppgaven. Jeg gjentar min problemstilling: *”Hva er det ved åpne møteplasser som gjør at ungdom opprettholder sin deltakelse? Hva gir ungdom selv som begrunnelser for sin deltakelse innen aspektene som omhandler deres fritidsplassering, det relasjonelle- og det aktivitetsmessige aspektet?”*

IV.i.i. Kvantitativ metode

Kvantitativ metode oppstod innen kritisk realisme som en reaksjon til den logiske positivismen og den logiske empirismen. Ringdal (2009, 35ff) skriver om Karl Raimund Popper (1902-1994) som var kritisk til å basere vitenskap på observasjoner uten å ha base i teori, der han mente at det ikke var gyldig vitenskap. Popper erstattet den logiske positivismen og verifikasjonsprinsippet som var knyttet til induksjon, med deduksjon og falsifiserbarhet. Han mente at selv om vi ikke kan påvise at en teori er sann, kan vi forkaste teorier som er gale hvis de ikke stemmer med observasjoner av virkeligheten. Poppers løsning for vitenskapen var prøve–og–feile–metoden. Denne bestod i å foreslå hypoteser (påstander som kan testes ved hjelp av observasjoner av virkeligheten) som man prøver å forkaste gjennom empiriske undersøkelser. En svakhet ved denne måten å skape vitenskapelig kunnskap på er at observasjoner og målinger vil inneholde målefeil, i større eller mindre grad. Dette gjør falsifiseringsprinsippet komplisert, der grunnlaget en baserer forkastelsen av hypoteser på kan være påvirket av faktorer man ikke har inkludert i undersøkelsen, skriver Ringdal (2009, 35ff). Til dette forskningsprosjektet er det den

deduktive måten å skape vitenskap på som sees som den mest nærliggende å velge, til tross for vanskeliggjøringen av falsifiseringsprinsippet, og manglende mulighet for å hypoteseteste på grunn av at prosjektet ikke har et tilfeldig utvalg. Med dette tas Poppers utgangspunkt for skapelsen av kunnskap i bruk til dette prosjektarbeidet.

IV.i.ii. Samarbeid med Ungdom & Fritid

I etterkant av temavalg og før forberedelsesarbeidet til masteroppgaven kom jeg over organisasjonen Ungdom & Fritid. Ungdom & Fritid er en demokratisk interesseorganisasjon for brukere, ansatte og frivillige i kommunale og kommunalt støttede fritidsklubber, ungdomshus og lignende tiltak. De jobber for å påvirke og utvikle rammebetingelser for oppvekst, og jobber for at unge selv skal få bestemme over egen fritid. Deres arbeidsområder er kompetanseutvikling for ansatte, politisk påvirkning og forvaltning av FriFond, en støtteordning for ungdomsinitierte prosjekter. I mange tilfeller har åpne møteplasser musikk og studioutstyr som er finansiert gjennom midler fra FriFond (NOU 2013:4, punkt 12.20). Organisasjonen ønsket mer forskning på åpne møteplasser, og søkte en mastergradsstudent som kunne skrive sin oppgave om dette. Jeg tok kontakt med organisasjonen, og vi fikk til et samarbeid rundt videre forskning på feltet. Ungdom & Fritid og jeg startet samarbeidet med skrive kontrakt som omhandlet behandlingen av rådata, de ulike parterens rolle i samarbeidet og eieforhold til den ferdige oppgaven. Organisasjonen har vært tilstedeværende innen utvalgsinnhenting og distribuering av spørreskjema, men tilbaketrucken i forhold til analyse og utarbeiding av oppgaven. Organisasjonen har bidratt med tilgjengelighet til deres medlemslister, samtaler og veiledning, utsending og innsamling av spørreskjemaet ved hjelp av QuestBack. Det individuelle forskningsprosjektet, og organisasjonens hjelp til det praktiske forarbeidet og kontaktetablering med utvalget har resultert i min avsluttende masteroppgave. Oppgavens resultater bidrar også Ungdom & Fritid i deres videre arbeid. Finansiering av prosjektet står for egen regning. Det er jeg som har gjort analysen og skrevet oppgaven uavhengig av organisasjonen, og har opphavsrett til oppgaven.

IV.ii. Utvalg og rekruttering

Interesseorganisasjonen Ungdom & Fritid har i overkant av 600 åpne møteplasser som er medlem av organisasjonen.¹⁰ Ungdom & Fritids medlemmer er kommunale og kommunalt

¹⁰ <http://www.ungogfri.no/Om+oss.9UFRfK4N.ips> Hentet 16.11.12.

støttede åpne møteplasser, med unntak av frivillige drevne og religiøse klubber. Organisasjonens forutsetninger for medlemmene er at de har en eller annen form for kommunal støtte, og at de er religiøst og politisk nøytrale. Organisasjonen har et fokus på forebygging og sosialfaglig kompetanse i driften av åpne møteplasser. Det kan antas at flere av stedene som ikke er medlem av interesseorganisasjonen enten bevisst velger å ikke være medlem grunnet organisasjonens fokus, eller ikke har den profilen som Ungdom & Fritid ønsker hos medlemmene sine (Gjertsen og Olsen 2011, 125). Denne masteroppgaven gjelder ungdom som deltakere av åpne møteplasser over hele landet. Til dette forskningsprosjektet er utvalget av respondenter på åpne møteplasser basert på Ungdom & Fritids medlemsliste, som jeg fikk tilgang til gjennom organisasjonen. Kontakten til hvert sted er gjennom mailadressen til den ansatte som leder de enkelte stedene. Med grunnlag i dette foregikk all informasjonsdistribuering, purring og datainnsamling per e-post og spørreskjemaprogrammet QuestBack. Det ble valgt å ikke sende informasjon eller spørreskjema per post, da Ungdom & Fritid uttrykket at deres kommunikasjon med åpne møteplasser er lettere å holde per e-post, samt at spørreskjemaene automatisk ville systematiseres gjennom QuestBack ved elektronisk tilbakesending.

Med tanke på utsending av spørreskjemaet til ungdommene ville det ideelle vært om de ansatte på åpne møteplasser som fikk e-posten med spørreskjemaet kunne videresende spørreskjema til ungdommenes e-postadresser. Dette ville gitt mulighet for at ungdommene kunne besvare det fra datamaskiner de hadde tilgang til i hjemmet eller på de åpne møteplassene, når det passet for dem. Videre ville det vært optimalt dersom spørsmålene kunne ha et åpent svaralternativ sammen med de ferdig utformet svaralternativer, dersom de ferdig utformede svaralternativene ikke var dekkende. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) åpnet ikke for disse mulighetene fordi de mente at dette ikke ville beholde respondentenes anonymitet. NSD gav tre valg for å kunne gjennomføre spørreundersøkelsen til masteroppgaven. Et alternativ var å begrense ungdomsgruppen som kunne svare på undersøkelsen til 15 år og oppover, siden det er aldersgrensen for å kunne besvare spørreskjemaer uten tillatelse fra foreldre. Det andre alternativet var å få tillatelse fra foreldre til alle under 15 år. Det tredje var at alle ungdommene på hvert sted besvarer spørreundersøkelsen fra samme datamaskin. Til tross for at hvert enkelt svar om ønskelig kan kunne spores ut fra datamaskinens ip-adresser, ville ungdommens anonymitet bli opprettholdt i den sistnevnte situasjonen siden det var stor sannsynlighet for at flere enn 5 ungdommer besvarte undersøkelsen fra samme maskin. Et antall over 5 besvarelser fra

samme maskin gjør det vanskelig å spore de enkelte ungdommer. Det tredje alternativet ble valgt, da det var den mest nærliggende måten å muliggjøre datainnsamlingen samtidig som besvarelsene kunne komme fra alle alderstrinn som deltar på åpne møteplasser (jf. kommentarer til vedlegg 1, side 75). Spørreskjemaet til ungdommene ble da sendt til mailadressen Ungdom & Fritid har i sine medlemslister, der de ansatte gav ungdom mulighet til å besvare spørreskjemaet på stedets egne datamaskin. Denne måten å distribuere spørreskjemaet til ungdommene på ble da valgt i samhandling med NSD, da denne metoden var tilfredsstillende for å sikre ungdommenes anonymitet. Undersøkelsen ble meldt inn, og godkjent av NSD (vedlegg 1).

IV.iii. Utforming av spørreskjemaet

For å få svar på problemstillingen til prosjektet er det som nevnt sendt ut et spørreskjema til ungdom på åpne møteplasser. Tverrsnittsdesign er brukt som datainnsamlingsmetode. Målingene skjer da i et begrenset tidsrom, respondentene blir spurt om å beskrive forhold i nåtid, og dataen blir bare registrert en gang (Ringdal 2009, 94). Spørreskjemaet var utformet med 16 spørsmål, der analysen baserer seg på 4 av disse. Det var noen av spørsmålene som Ungdom & Fritid ønsket svar på og la til undersøkelsen med min godkjenning, uten at disse skulle med i prosjektets analyse. Noen av spørsmålene hadde bare to svaralternativer (som for eksempel spørsmål om kjønn og bosted) mens de fleste var lukkede spørsmål med flere svaralternativer. På mange av disse kunne ungdommene velge å besvare de alternativene de ønsket, uten å ha begrensninger på antallet. Disse spørsmålene omhandlet begrunnelser for ulike deler av ungdoms deltakelse på åpne møteplasser, hvor respondentene hadde mulighet til å besvare flere svaralternativer. Dette ble valgt for å kunne få frem bredden i ungdommenes begrunnelser. Dette ble også gjort for analysens del da svaralternativene ville bli behandlet som en variabel for seg i SPSS. De enkelte svaralternativene kunne sees i sammenheng med andre variabler hver for seg, og ikke kun i sammenheng med hele spørsmålsstillingen den var en del av. Spørreskjemaet ble utformet slik at ungdommene kunne velge å gå videre i skjemaet uten å besvare alle spørsmålene. Dette ble gjort i frykt for at ungdommene ville avslutte hele besvarelsen hvis de ikke kunne gå videre om de unnlot å svare på spørsmål de fikk. Dette kunne utarte seg som en svakhet ved spørreskjemaet, men det resulterte ikke i noen svakhet da det bare var noen få av respondentene som fullførte undersøkelsen som unnlot å svare på enkelte spørsmål.

I spørreundersøkelsen er begrepet “klubben” blitt brukt istedenfor “åpne møteplasser”. Dette ble gjort for enkelthetens del. Som nevnt tidligere bruker ungdom selv betegnelsen klubben, mens åpne møteplasser blir brukt på et teoretisk nivå. I fremstillingen av dette prosjektet vil begrepet åpne møteplasser bli brukt, som nevnt innledningsvis er fellesbetegnelsen for steder utenom skoletid hvor det er kostnadsfritt å delta.

IV.iii.i. Potensielle svakheter ved spørreskjemaet

Det er svakheter ved metoden som er tatt i bruk, og bruk av spørreskjema som datainnsamlingsmetode. Grunnet manglende tilgang til ip-adressene svarene er sendt fra er det ikke oversikt over hvor mange eller hvilke steder svarene fra ungdommene kommer fra, og hvor mange svar som kom fra de ulike stedene. Dog ble det i spørreskjemaet spurt om hvilken type område respondenten kommer fra, grovsortert i to kategorier. Spørsmålet bad respondenten om å svare på om de kommer fra en by eller et mindre sted. Av 164 respondenter er det 24.1% som kommer fra en by, og 75.9% som kommer fra et mindre sted. At rett over 24% av ungdommenes svar kommer fra åpne møteplasser som er plassert i byer, og at litt under 76% er sendt inn fra mindre steder sannsynliggjør at svarene er fordelt på flere åpne møteplasser, siden antall ungdommer som deltar på hver enkelt av de åpne møteplassene på mindre steder i gjennomsnitt er færre enn på stedene i byene. Det har ikke vært mulig å kontrollere hvem av ungdommene på hvert sted som besvarer undersøkelsen; om det er de som normalt pleier å gå der, eller om det er de som stikker innom en sjelden gang. Det er heller ikke vært mulig å kontrollere om de som pleier å delta på åpne møteplasser ikke er der den enkelte dagen eller de enkelte dagene det legges opp til at de kan besvare undersøkelsen. Om ungdommene besvarer undersøkelsen med tanke på at de ansatte vil kunne se hva de svarer, kan også ha preget ungdommenes besvarelse. Det kan sees som en svakhet at spørreskjemaet til ungdommene er blitt sendt til de ansattes e-postadresse. De enkeltes ansattes prioritering om ungdommene besvarer undersøkelsen er med på å justere om ungdommene besvarer spørreskjemaet. Potensielt er det noen ansatte som vil prioritere å legge til rette for at ungdommene kan besvare undersøkelsen, mens andre ikke vil gjøre det. I besvarelsen av spørreskjemaet kan det være at noen respondenter tenker seg godt om rundt hvert spørsmål, mens andre ikke vil prioritere å bruke tid på besvarelsen. Hvilket humør den enkelte er i den dagen, om det har hendt noe spesielt i familien eller i vennekretsen, hvordan den enkeltes dagsform er, eller lignende kan være faktorer som er med på å prege den enkeltes besvarelse. Samtidig gjør det faktum at ungdommene besvarer undersøkelsen fra en enkelt datamaskin på hvert sted at mottakeren

av undersøkelsen ikke kan garantere at det enkelte svar er fra en person eller om det er fra flere ungdommer sammen. I tillegg så er det ikke kjent om svarene ungdommene gir er det personen selv tenker, eller om svarene er påvirket av hva ungdommen tror at vennene vil ønske at han/hun svarer. Dette påvirker dataenes validitet og reliabilitet.

Svaralternativene til spørsmålet om begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser er på nominalnivå. Rekkefølgen svarene står i er tilfeldig valgt. Dog kan det sees førende at svaralternativene til spørsmålene ikke er tilfeldig rangert eller er rotert. Spørreskjemaene til ungdommene er som nevnt utformet som lukkede spørsmål, uten mulighet for ungdommene å uttrykke andre svarmuligheter enn svaralternativene som er skrevet ned. Ungdommene kunne i sine åpne svar potensielt ha nevnt navn eller andre personidentifiserbare opplysninger, så lukkede spørsmål ble satt som krav fra NSD for på best mulig måte bevare anonymiteten. Justeringene som er gjort var nødvendige av etiske hensyn, men har gitt hva en kan forstå som begrensinger. Innen flere av spørsmålene kan det være at ungdommene ønsket å gi andre alternativ enn de som stod oppført, uten å ha mulighet til det. Dette kan sees ledende der svarene som mottas er kontrollert med tanke på de forhåndsbestemte svaralternativer. Om den enkelte ungdommen har andre svar på de enkelte spørsmålene, er det ikke rom for at de skal kunne uttrykke dette på grunn av NSD sine korreksjoner, annet enn å velge svaralternativet ”annet” der det var mulig. I etterpåklokskapens lys sees mangelen på svaralternativet ”annet” innen spørsmålet rundt begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser som en svakhet. Mangel på svaralternativet som omhandlet det å møte det motsatte kjønn sees også i ettertid at burde vært inkludert, fordi det også kan vært en variabel som påvirker deltakelse på åpne møteplasser. Dette er også påvirkende på dataenes validitet og reliabilitet.

IV.iii.ii. Informasjonsinnhenting via spørreskjemaet

Å samle inn data ved hjelp av spørreskjema gir noen begrensninger i hvilken type informasjon man kan få, og hvilken dybde det er i informasjonen. Det forstås at informasjonen man kan få ut av spørreskjemaet til ungdommene er begrenset på to områder. På den ene siden er det kun hva en faktisk spør om som en får informasjon om, uten nyanseringer. Datainnsamlingsmetoden gir ikke mulighet for å kontrollere for andre påvirkende variabler. Samtidig er det heller ikke sikkert at en får fullstendig informasjon innen spørsmålene en stiller. Gjennom spørreskjemaet får en kun tilgang til det respondentene selv er bevisste på å uttrykke, noe som er en viktig og sentral begrensning.

På den andre siden er spørsmålene stilt til ungdommer, og en kan stille seg spørsmål om en kan forvente at deres besvarelser har grunnlag i refleksjonen en ønsker og ser for seg. Også om ungdommenes bevissthet rundt hvilke påvirkninger spørsmålene omhandler har på dem her og nå er noe en kan stille seg spørsmål ved om er på ønsket nivå. Selv om ting ikke er uttalt betyr det ikke at det ikke er viktig, men hvor dette ikke kommer frem gjennom denne datainnsamlingsmetoden.

IV.iv. Datainnsamlingen

Datainnsamlingen foregikk over to måneder. Undersøkelsen ble gjennomført nettbasert, hvor den ble sendt ut i en e-post sammen med informasjonsskrivet (vedlegg 2) 29 oktober 2012. Undersøkelsen ble stengt 18 januar 2013. E-posten rakk ut til ca. 450 av de 600 åpne møteplasser som er medlem av Ungdom & Fritid. Ca. 150 av mailadressene var ikke lenger gyldige. Etter e-posten var blitt sendt ut første gang ble det sendt ut to purringer. Flere åpnet skjemaet da de fikk e-posten for første gang, noen etter andre gang og noen få etter tredje gang. Av de 450 åpne møteplassene som mottok mailen med informasjonsskrivet og spørreskjemaet, var det 223 personer som åpnet spørreskjemaet. 164 ungdommer av de 223 fullførte undersøkelsen og tilbakesendte sine svar, 97 gutter og 67 jenter. I analysen er det kun brukt data fra respondentene som besvarte de spørsmålene som er brukt i analysen. De resterende som ikke fullførte undersøkelsen hadde kun svart på spørsmålene angående kjønn, alder og bosted. Denne måten å få informanter på omtales som slumpmessig utvelgning (Ringdal 2009, 191).

Det samme spørreskjemaet ble sendt ut og distribuert til respondentene ved bruk av samme metode, og besvarelsene er blitt samlet inn og håndtert på samme måte. Fordi det er et slumpmessig utvalg av respondenter i denne undersøkelsen kan ikke resultatene av denne analysen generaliseres statistisk. Utvalget kan ikke kalles representativt da respondentene er valgt gjennom Ungdom & Fritids medlemslister, og fordi det ikke er noen oversikt over hvem som besvarte og hvem som ikke besvarte spørreundersøkelsen. Til tross for dette oppfattes spredningen i respondentene som representativt for de unge som bruker åpne møteplasser. Dette grunnes i at respondentenes fordelingen innen kjønn og alder i dette datamaterialet er lik hva tidligere forskning har fremstilt. Gjertsen og Olsen presenterer, som tidligere nevnt, at kjønnsfordelingen av deltakere på åpne møteplasser var 56% gutter og 43% jenter (Gjertsen og Olsen 2011, 21). I dette datamaterialet er 59% av respondentene gutter og 41% er jenter, gjennomsnittsalderen er 14.7 år, og den største andelen av

ungdommene er 14 og 15 år gamle. Dette sees opp mot målsikkerheten til dataene hvor respondentene til denne undersøkelsen sees som et sterkt utvalg, som er likt som tidligere forskning (Gjertsen og Olsen 2011, 21). Det oppfattes at utvalget forsterker dataenes eksterne validitet, da dette sees som representativt til populasjonen som gjennom tidligere forskning er ungdom som tar åpne møteplasser i bruk. Besvarelsene på undersøkelsen fra enkelte stedet er basert på i hvor stor grad de ansatte ved den åpne møteplassen prioriterer at spørreundersøkelsen blir gjennomført. Forskeren har ikke kunnet styre i hvilken grad besvarelse av spørreskjemaet vil bli prioritert. Dette har konsekvenser for prosjektets eksterne validitet. Samtidig er utvalget i dette prosjektet representativt i forhold til kjønn og alder hos deltakere på åpne møteplasser, som tidligere forskning viser til.

IV.v. Analytisk tilnærming til dataene

I analysen av dataene er SPSS 20.0.0 i OS X til Apple Mac blitt brukt. For veiledning for bruk av programmet er Kristen Ringdals "Enhet og Mangfold" (2009), Minimanual for SPSS (Tuftte 2010) og "SPSS for dummies" (Griffith 2010) anvendt. Først ble metodekunnskapene frisket opp fra tidligere og bruk av SPSS ble lært. Deretter ble målenivåene de ulike variablene i analysen er innenfor klassifisert, før dataene ble kjørt gjennom de ulike analysemetodene. Dataene ble sett opp mot forskningsspørsmålet, og deskriptiv statistisk analyse og bivariat krysstabellanalyse ble valgt som analysemetoder der disse presenterer dataene fra spørreundersøkelsen på best mulig måte. Ringdal (2009) beskriver de ulike analysemetodene, hvor de kort blir gjengitt her. Deskriptiv statistisk analyse fremstiller hvordan en variablers fordeling er innen dens svaralternativer. Krysstabellanalyse er en analysemetode som fremstiller hvordan to variablers fordeling er i forhold til hverandre, og er for kategoriske variabler riktig analysemetode å bruke (Ringdal 2009). Statistisk testing med en nullhypotese og en alternativ hypotese, samt kjikvadrattesting ville vært spennende å sett på, men begrensningene i størrelsen på utvalget og mangel på generaliserbart utvalg tillot ikke dette. Av samme grunn ble regresjonsanalyse valgt bort. Korrelasjonsanalyse, anova og t-test kunne vært aktuelt å kjøre analyser gjennom, men der dette ble valgt bort da disse metodene passer til analyser av minst en kontinuerlig variabel. Analysen av disse dataene kunne ha analysert alder som kontinuerlig variabel, men der alder inndelt i aldersgruppene gav bedre tyngde til analysen. Det ville vært spennende å signifikansteste dataene. På grunn av manglende representativitet i utvalget er det valgt å ikke gjøre dette, til tross for at signifikanstesting av ikke-representative utvalg ikke er uvanlig. Manglende representativitet i utvalget er også grunnen

til at ikke mer avanserte analysemetoder er tatt i bruk, der det ville gitt ukorrekt presentasjon av den innsamlede dataen. Gjennom drøftingen av analysen tas det, som nevnt tidligere, utgangspunkt i den sosialkonstruksjonistiske måten å forstå ungdoms liv og utvikling. Med bakgrunn i dette vil analysen, analyseresultatene og forståelsen av dataene være preget av det sosiale synet på mennesker som utvikler seg i samhandling med andre i sosiale kontekster.

IV.vi. Operasjonalisering av variablene

Den avhengige variabelen i oppgaven er opprettholdelse av deltakelse på åpne møteplasser. Dette teoretiske fokus med problemstillingen er operasjonalisert til målbare variabler i form av et spørsmål med syv svaralternativer som hver er en variabel i seg selv. Spørsmålet lyder ”Hvorfor går du på klubben?”. Det oppfattes at respondentene forstår spørsmålet som begrunnelse for hvorfor respondenten bruker det enkelte stedet, der det også var intensjonen. Ved spørsmålsformuleringen ”hvorfor går du på klubben” antas det at ungdommene har besvart spørsmålet ut fra hvorfor de bruker åpne møteplasser, noe som forstås er hva som gjør at de ønsker å bruke stedet. Svaralternativene er variabler som omhandler ulike aspekter av ungdoms liv. Det relasjonelle aspektet i form av samhandling med venner og ansatte på åpne møteplasser kommer frem i svaralternativene ”vennene mine går her”, og ”jeg liker de voksne på klubben”. Den aktivitetmessige begrunnelsen og potensialet til opplevelse av mestring innenfor et område kommer til uttrykk i svaralternativene ”det er morsomme aktiviteter”, ”jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder” og ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her”. At åpne møteplasser representerer et alternativ til andre steder å være, kommer frem i svarene ”det er bedre enn å være hjemme” og ”det er bedre enn å være andre steder”. Det er mindre grad av måter å misforstå svaralternativene på, selv om sjansen for feilkilder er tilstede. Det oppfattes at svaralternativene til spørsmålet dekker store deler av ungdommenes potensielle begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser. Det er flere av variablene i undersøkelsen som en kan se har resiprok effekt, at flere begrunnelser har gjensidig påvirkning på hverandre. Dette blir ikke fanget opp i besvarelsen av spørreundersøkelsen. At spørsmålsstillingen ikke kan misforstås styrker dataenes reliabilitet.

Dataenes reliabilitet påvirkes også av spørsmålet som omhandler lengde på den enkeltes deltakelse. Svaralternativene var fordelt på fem alternativer, ”under 6 måneder”, ”over et halvt år”, ”1-2 år”, ”3-5 år” og ”over 5 år”. Svaralternativet 1-2 år var ment å inkludere til

og med 2 års deltakelse, hvor neste svaralternativ fortsatte på deltakelsens 3 år. Det er sett i etterkant at svaralternativ 3 kunne bli tolket opp til 2 år, hvor perioden mellom 2 og 3 år ikke ville bli inkludert. Dette kan sees som en svakhet i datainnsamlingen. Ut fra dette sees dataenes validitet som sterk i forhold til forskningsspørsmålet. Med grunnlag i den overnevnte fremstillingen av metodeinnhenting av dataene, utvalg, respondenter og deres anonymitet, samt feilkildene, sees dataenes reliabilitet som sterk til forskningen.

Som nevnt tidligere anses denne forskningen som viktig fordi den gir et bilde av åpne møteplassers deltakeres begrunnelse for deltakelse på et nasjonalt nivå, der det er spredning i alder, kjønn, lengde på deltakelse og om det er by eller et mindre sted respondenten kommer fra. Selv om deltakelse på åpne møteplasser bare forteller hvem som bruker stedene, kan en gå ut ifra at de som oppgir at de er deltakere, utgjør en kjernegruppe av brukere.

V. Analysen

Denne delen av oppgaven vil ta for seg analysen av datafunnene, inndelt i variablene ”kjønn”, ”aldersgrupper” og ”lengde på deltakelse”. Analysene av variablene vil presenteres underveis, hvor drøftingen av analysen i etterkant blir presentert i et eget kapittel. I analysen av dataene er deskriptiv statistisk analyse og bivariat krysstabellanalyse brukt for å fremstille datamaterialet, som nevnt tidligere. Analysen vil ha fokus på størrelsen til forskjellene mellom variablene som fremstilles (Ringdal 2009, 239ff). Som nevnt er problemstillingen analysen tar utgangspunkt i som følger: *”Hva er det ved åpne møteplasser som gjør at ungdom opprettholder sin deltakelse? Hva gir ungdom selv som begrunnelser for sin deltakelse innen aspektene som omhandler deres fritidsplassering, det relasjonelle- og det aktivitetmessige aspektet?”*

De uavhengige variablene ”kjønn”, ”aldersgrupper” og ”lengde på deltakelse” brukes for å fremstille hovedvariabelen som omhandler ungdoms deltakelse på åpne møteplasser, som danner grunnlaget for den videre analysen. Det er valgt å kun ta med svarene fra ungdommene som har besvart spørsmålene i spørreundersøkelsen som er brukt i analysen. Det var som nevnt mange respondenter som kun besvarte spørsmålene angående kjønn, alder og bosted før de avsluttet hele undersøkelsen. Disse ble eliminert da analysen ville bli feil i forhold til utvalget dersom disse variablene hadde vært inkludert. Som nevnt tidligere var det 164 respondenter som gjennomførte undersøkelsen. Det oppgis antall respondenter (n) for hver tabell som presenteres, hvor dette varierer om det kun er gyldige svar eller alle innsendte svar. I tabellene vil verdiene oppgis i prosent. Presentasjonen av de ulike begrunnelsesvariablene bli samlet i kategorier ut fra hva de omhandler.

V.i. Hvem er ungdommene?

Tabell 1 viser kjønnsfordelingen av respondentene i utvalget. 59% av respondentene er gutter og 41% er jenter. At det er færre jenter enn gutter i utvalget stemmer overens med tidligere forskning av kjønnsdelingen i deltakerne på åpne møteplasser, som er nevnt tidligere i oppgaven. Gjennomsnittsalderen er 14.7 år, og den største andelen av ungdommene er 14 og 15 år gamle. Alderen på respondentene i denne datainnsamlingen speiler tidligere forskning (Gjertsen og Olsen 2011, 21). Tabell 2 viser antall respondenter, gjennomsnitt og standardavvik av respondentenes fordeling innen alder.

Tabell 1. Frekvensanalyse, kjønn.**Tabell 2. Deskriptiv statistisk analyse, alder.**

	Frekvens	Prosent		N	Min.	Maks.	Gj. snitt	Standard-avvik	
1. Gutt	97	59,1%		Alder	160	11	18	14,72	1,397
2. Jente	67	40,9%		N	160				
Totalt	164	100%							

Alderen på respondentene er fordelt i tre grupperinger, etter antall respondenter og størrelsene på gruppene. Det er en større andel respondenter på 14 og noen flere på 15 år enn innen de andre aldersgruppene. Grunnet den større andelen 14 og 15 åringer vil det være interessant å se disse aldersgruppene opp mot de andre gruppene. Av denne grunn er respondentene mellom 11 og 13 år plassert i en gruppe, respondentene på 14 og 15 år i en annen gruppe, mens gruppe tre består av aldersgruppene 16 til 18 år. Tabell 3 viser prosentfordelingen innen variablene ”kjønn” og ”aldersgrupper”, samt antall respondenter innen hver variabel.

Tabell 3: Deskriptiv bivariat krysstabellanalyse. Uavhengig variabel: Kjønn. Avhengig variabel: Aldersgrupper.

	Gutter		Jenter		Totalt antall	Totalt prosent
11 – 13 år	18	19,4%	12	17,9%	30	18,8%
14 - 15 år	51	54,8%	38	56,7%	89	55,6%
16 – 18 år	24	25,8%	17	25,4%	41	25,6%
Totalt antall	93		67		n: 160	
Totalt prosent		100%		100%		100%

Som en ser i tabell 3 er det lignende andel gutter og jenter mellom 11 og 13 år (litt under 20%), og mellom 16 og 18 år (25%) som er deltakende på åpne møteplasser, dog noe høyere antall hos den eldste gruppen. Godt over halvparten av respondentene innen begge kjønn er 14 og 15 år gamle. Det er et stort sprang innen begge kjønn fra den yngste gruppen til den neste, før andelen synker igjen. Prosentvis innen hver aldersgruppe er det ikke store forskjeller mellom kjønnene. Dersom en ser på aldersforskjellen innenfor begge kjønnskategoriene ser en at andelen respondenter innen begge kjønn øker og synker relativt likt, hvor det jevnt over er mindre antall jenter innen hver aldersgruppe enn det er gutter.

Analysen går videre over til tabell 4 som viser variabelen ”lengde på deltakelse” opp mot ”kjønn”, og opp mot ”aldersgrupper”. I spørreskjemaet til respondentene hadde variabelen ”lengde på deltakelse” fem svaralternativer til spørsmålsstillingen. Disse er samlet til tre svaralternativer i analysen. Alternativene ”under 6 måneder” og ”over et halvt år” er satt sammen til variabelen ”0–1 år”. Det samme er gjort med svaralternativene ”3–5 år” og ”mer enn 5 år” som tilsvarer variabelen ”mer enn 3 år”. Variabelen ”1–2 år” forblir den samme. At noen av variablene er satt sammen er basert i at det var mindre forskjeller mellom respondentenes svar innen de enkelte alternativene, og for at gruppene skulle vært store nok for analysen. Tabell 4 viser fordelingen av lengden på åpne møteplassers deltakelse fordelt på ”kjønn” og på ”aldersgrupper”.

Tabell 4. Deskriptiv bivariat krysstabellanalyse. Uavhengige variabler – kjønn og aldersgrupper. Avhengig variabel - Lengde på deltakelse.

	Gutter	Jenter	Totalt	11-13	14-15	16-18	Totalt
0 – 1 år	20,6%	19,4%	20,1%	60,0%	13,5%	4,9%	20,0%
1 – 2 år	42,3%	37,3%	40,2%	16,7%	56,2%	24,4%	40,6%
3 år eller mer	37,1%	43,3%	39,6%	23,3%	30,3%	70,7%	39,4%
Totalt antall	97	67	n:164	30	89	41	n:160
Total prosent	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Når en ser på ”kjønn” og ”alder” opp mot ”lengde på deltakelse” kan en se at ikke mer enn 20% av respondentene er nye på åpne møteplasser det siste året. Om lag 40% av respondenter har hatt deltakelse i 1–2 år, og like mange har deltatt i over 3 år samlet sett. Av respondentene som har deltatt i mindre enn 1 år er det ikke det store skillet mellom gutter og jenter. Dog er det et lite skille mellom kjønnene hos respondentene som har vært medlem i over 1 år. 5 prosentpoeng flere gutter enn jenter har vært medlem 1–2 år, samtidig som 6 prosentpoeng flere jenter enn gutter har hatt deltakelse i over 3 år. Disse tallene viser at det er flertall av gutter som har deltatt over kortere tid på åpne møteplasser, mens det er flertall av jenter som har deltatt over lengre tid.

Lengde på deltakelse opp mot aldersgrupper i tabell 4 viser andre trekk. Jevnt over er det flere eldre som har deltatt lengre, og flere yngre som har deltatt over kortere tid, logisk nok.

Dette kan sees i sammenheng med tabell 2, på den måten at jo eldre ungdommene blir jo lenger deltakelse på åpne møteplasser kan de ha hatt. 6 av 10 ungdommer i den yngste gruppen har deltatt under 1 år. En fjerdedel i denne gruppen har deltatt i over 3 år, mens resten har deltatt i 1–2 år. En grunn til at en såpass stor prosentandel av de yngste har deltatt i over 3 år kan være fordi respondentene medberegner deltakelse på juniorklubber til sin deltakelse. Juniorklubber har som nevnt grunnlag i at stedene prøver å fange opp ungdom til klubb-deltakelse i en tidlig alder, så deltakelse kan inngå i det enkelte barnets fritaktiviteter på et tidlig stadium. De eldre ungdommene kan også ha deltatt på juniorklubber samt kan ha deltatt på åpne møteplasser enda lenger enn 3 år. Innen gruppen av respondentene på 14 og 15 år er det nesten 4 av 10 respondenter som har hatt deltakelse på åpne møteplasser i 1–2 år. Hver 5 respondent har deltatt under 1 år, 2 av 5 har brukt åpne møteplasser i 1–2 år, og det samme antallet har brukt åpne møteplasser over 3 år. Innen gruppen av respondenter på 14 og 15 år er det 13,5% som har deltatt på åpne møteplasser under 1 år. Over halvparten av denne aldersgruppen har deltatt i 1–2 år, hvor 3 av 10 respondenter i denne gruppen har deltatt i mer enn 3 år. Den samme trenden følges i de neste aldersgruppene, hvor flere enn 7 av 10 mellom 16 og 18 år har deltatt i over 3 år. Innen denne gruppen har en fjerdedel av ungdommene deltatt i 1–2 år, mens under 5% har deltatt kun det siste året.

Som nevnt ovenfor kan disse trekkene forklares logisk, der de eldre respondentene av naturlige grunner har kunnet deltatt lenger enn de yngre, og med det hatt en lenger deltakelse på åpne møteplasser. Det er en overvekt av de yngste som har deltatt over kortere tid. Hos de eldre respondentene viser tabellen at de har hatt kontinuitet i deltakelsen gjennom tenårene, og selv om det ikke er noen oversikt over hvor regelmessig den enkelte har brukt åpne møteplasser viser resultatene at de eldre har hatt en tilknytning til stedene over lengre tid.

V.ii. Begrunnelser for deltakelse, og aldersgrupper

Dataene rundt kjønn, aldersgruppene til respondentene og lengde på deres deltakelse på åpne møteplasser som er fremstilt så langt gir base til den videre analysen. Tabell 5 presenterer respondentenes begrunnelser på spørsmålet om hvorfor de går på klubben, opp mot aldersgrupper. Respondentene fikk 7 svaralternativer, hvor en kan beregne ut fra prosentandelen som har gitt begrunnelse innen hver variabel som at respondentene i gjennomsnitt svarte litt under 3 svaralternativer hver.

Tabell 5. Deskriptiv bivariat krysstabellanalyse. Uavhengig variabel–alderskategorier. Avhengige variabler–begrunnelse for deltakelse.

Hvorfor går du på klubben?	11-13	14-15	16-18	Totalt
Fordi vennene mine går her	70,0%	84,3%	77,5%	79,9%
Jeg liker de voksne på klubben	33,3%	31,5%	55,0%	37,7%
Det er bedre enn å være hjemme	33,3%	52,8%	62,5%	51,6%
Det er bedre enn å være andre steder	20,0%	28,1%	32,5%	27,7%
Det er morsomme aktiviteter	50,0%	34,8%	42,5%	39,6%
Jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder	40,0%	20,2%	30,0%	26,4%
Jeg er flink til noe jeg kan gjøre her	16,7%	21,3%	12,5%	18,2%
Totalt antall	30	52	40	n:159

Tabell 5 viser at 4 av 5 respondenter totalt sett uttrykker at den sosiale begrunnelsen for deltakelse på åpne møteplasser gjelder i deres tilfelle, hvor det er en høy prosentandel innen hver av aldersgruppene. Samtidig er det store forskjeller mellom aldersgruppene som begrunner sin deltakelse innen denne variabelen, nesten 15 prosentpoeng forskjell mellom den yngste aldersgruppen og opp til den neste aldersgruppen. 70% av 11-13 åringene, og 84% av 14 og 15 åringene begrunner sin deltakelse innen det sosiale aspektet. De eldste respondentene plasserer seg mellom de andre aldersgruppene, hvor litt under 80% begrunner deltakelsen innenfor det samme. Variabelen ”jeg liker de voksne på klubben” speiler også det relasjonelle aspektet ved deltakelse på åpne møteplasser. 4 av 10 respondenter generelt begrunner sin deltakelse innen denne variabelen. Også her er det store forskjeller mellom aldersgruppene. 55% av respondentene mellom 16 og 18 år uttrykker at de liker de voksne på klubben, og at dette er en grunn til at de bruker åpne møteplasser. Det er interessant at over halvparten av de eldste uttrykker at de voksne spiller en rolle for deres deltakelse. Det er et stort sprang mellom prosentandelen til respondenter hos den eldste aldersgruppen som begrunner deltakelsen innenfor dette, og resten av respondentene. Det er lik andel mellom 11 og 15 som baserer deltakelsen på denne begrunnelsen, ca. 1 av 3 ungdommer. Den store forskjellen mellom den eldste gruppen og de to yngste kan være grunnet i at det i større grad er andre elementer enn denne variabelen som påvirker de yngste sin deltakelse.

Om en ser på variabelen ”det er bedre enn å være hjemme” i tabell 5 ser en at over halvparten av respondentene generelt sett uttrykker at deres deltakelse begrunnes innen dette. Samtidig er det store forskjeller mellom aldersgruppene. 1/3 av de yngste uttrykker at denne begrunnelsen gjelder for deres deltakelse, mot nesten 2/3 av de eldste respondentene. Rundt halvparten av 14 og 15 åringene begrunner sin deltakelse med dette. Dette kan sees opp mot hva begrunnelsesvariabelen ”det er bedre enn å være hjemme” til deltakelse på åpne møteplasser viser. Tabell 5 viser videre at det er flere og flere jo eldre respondentene blir som begrunner sin deltakelse på åpne møteplasser på at ”det er bedre enn å være andre steder”. Mens det bare er 1 av 5 i aldersgruppen 11–13 som uttrykker at det er påvirkende på deres deltakelse, er det litt under 30% av 14 og 15 åringene som bruker samme begrunnelse, og litt over 30% av 16–18 åringene. Besvarelsene innen begge disse variablene kan sees logisk. Resultatene kan grunnes i at respondentene fra de er 14–15 år har flere valgmuligheter innen fritidsbruk enn de yngste har, eller at de er mer bevisste på alternativene til fritidsbruk, og med det har større bevissthet til å kunne begrunne deres deltakelse med denne forklaringen.

Innen variabelen ”det er morsomme aktiviteter” er det store forskjeller mellom de ulike aldersgruppene. Besvarelsen til denne variabelen forstås slik at respondentene sikter til utøvelse av konkrete aktiviteter. Fordelingen mellom aldersgruppene viser at rundt halvparten i den yngste aldersgruppen, og 4 av 10 i den eldste aldersgruppen gir dette som begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser, mens litt over 1/3 av 14 og 15 åringene gir den samme begrunnelsen. En kan forstå at de yngste og de eldste kanskje i større grad baserer sin begrunnelse til deltakelse på åpne møteplasser på at de kan gjøre praktiske aktiviteter, mens 14 og 15 åringene bruker åpne møteplasser i større grad fordi de kan være sammen med vennene sine, som den første variabelen viste.

Det er en stor forskjell mellom de ulike aldersgruppene hvor mange prosent som har begrunnet sin deltakelse innenfor variabelen ”jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder”. Det kan forstås at disse svarene er gitt med noe av det samme grunnlaget som begrunnelsen ”det er morsomme aktiviteter”, samtidig som denne ikke nødvendigvis sikter til utøvelse av konkrete aktiviteter. 40% av respondentene mellom 11 og 13 år uttrykker at dette er påvirkende på deres deltakelse, rundt 20% av 14 og 15 åringene og litt under 1/3 i den eldste aldersgruppen begrunner sin deltakelse med at de kan gjøre ting som de ikke kan gjøre andre steder. Innenfor variabelen ”Jeg er flink til noe jeg kan gjøre her” er det færrest

som har begrunnet sin deltakelse, med mindre enn 1/5 av respondentene. Samtidig er det forskjeller mellom aldersgruppene. Litt over 20% av 14 og 15 åringene uttrykker denne variabelen som påvirkende til sin deltakelse, og rundt 17% av de yngste mot 12% av de eldste begrunner sin deltakelse innenfor opplevelse av å være flink til noe.

Som det vises i tabell 5 er det store forskjeller mellom de ulike aldersgruppene. Dette er forståelig, da det naturlig nok er forskjeller på hvordan de yngre og de eldre respondentene begrunner sin deltakelse. Så langt i analysen er begrunnelsene sett i sammenheng med ”aldersgrupper”. Tabell 6 viser videre hva ungdommene har gitt som begrunnelse til sin deltakelse opp mot variabelen ”lengde på respondentenes deltakelse”.

V.iii. Begrunnelser for deltakelse, og lengde på deltakelse

Som nevnt tidligere er svaralternativene respondentene kunne gi til lengden på sin deltakelse på åpne møteplasser omgjort fra 5 til 3 kategorier, hvor de 3 som her blir presentert er samlende for de opprinnelige kategoriene.

Tabell 6. Deskriptiv bivariat krysstabellanalyse. Uavhengig variabel - lengde på deltakelse. Avhengige variabler - begrunnelse for deltakelse

Hvorfor går du på klubben?	0–1 år	1–2 år	3 år eller mer	Totalt
Fordi vennene mine går her	84,8%	77,3%	76,6%	78,5%
Jeg liker de voksne på klubben	33,3%	36,4%	40,6%	37,4%
Det er bedre enn å være hjemme	45,5%	54,5%	50,0%	50,9%
Det er bedre enn å være andre steder	15,2%	30,3%	29,7%	27,0%
Det er morsomme aktiviteter	48,5%	31,8%	42,2%	39,3%
Jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder	30,3%	24,2%	26,6%	26,4%
Jeg er flink til noe jeg kan gjøre her	21,2%	21,2%	15,6%	19,0%
Totalt antall	33	66	64	n:163

Det kommer frem i tabell 6 at den sosiale begrunnelsen for deltakelse på åpne møteplasser gjelder i noe større grad for respondentene som har deltatt opp mot 1 år enn innen de andre kategoriene, hvor forskjellen til de andre gruppene er rundt 8 prosentpoeng. Det er like stor andel blant de som har deltatt 1–2 år og mer enn 3 år som begrunner sin deltakelse innen det

sosiale aspektet, så det vises et skille mellom respondenter som har deltatt kortere og lengre enn 1 år innen denne begrunnelsen. Om en ser på variabelen som omhandler om respondentene liker de voksne på klubben, er det 7 prosentpoeng som skiller respondentene som har deltatt over kortere og lengre tid. Det er en økning fra respondentene som har deltatt kortest tid til de som har deltatt over lenger tid, hvor det går fra 33% hos den gruppen som har deltatt over kortest tid til 40% hos ungdommene som har deltatt lengst. Selv om det er en mindre forskjell mellom de ulike gruppene er differansen, stor sett i forhold til de lave prosenttallene generelt.

Halvparten av respondentene generelt uttrykker at de bruker åpne møteplasser fordi det er bedre å være der enn å være hjemme. Mellom respondentene som har deltatt på åpne møteplasser under 1 år til de som har deltatt 1–2 år er det en økning med 9 prosentpoeng, før andelen synker igjen. Som tabell 4 viser er respondentene som har deltatt over lengre tid jevnt over eldre enn ungdommene med kortere deltakelse. At ungdommene er kjent med hva åpne møteplasser tilbyr av konkrete aktiviteter og hva de representerer innen relasjonell kontakt kan sees i sammenheng med variabelen ”det er bedre enn å være andre steder”. Det er dobbelt så mange av respondentene som har deltatt i mer enn 1 år som har gitt begrunnelse for sin deltakelse i at åpne møteplasser er et bedre sted å være enn andre steder, enn respondentene som har deltatt under 1 år. Det er bare 15% av ungdommene som har deltatt opp mot 1 år som begrunner sin deltakelse med dette, mot rundt 30% av respondentene som har deltatt i 1–2 år og over 3 år.

For variabelen ”åpne møteplasser har morsomme aktiviteter” kan en se i tabell 6 at innen den korteste deltakelsesperioden er det nesten 50% som gir dette som begrunnelse, hvor dette gjelder 1 av 3 respondenter som har vært medlem 1–2 år. Dette øker hos ungdommene som har deltatt over 3 år, hvor nesten halvparten sier at dette påvirker deres deltakelse på åpne møteplasser. Samlet sett er det 40% som uttrykker at deres deltakelse er påvirket av at åpne møteplasser har morsomme aktiviteter. Variabelen ”jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder” er det relativt få av respondentene som har gitt uttrykk for at er påvirkende til deres deltakelse. Forskjellen mellom respondentene som har vært medlem under 1 år og de som har vært medlem 1–2 år er på 6 prosentpoeng, før den øker litt igjen til gruppen som har vært medlem lengst. Variabelen, ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her”, er det enda færre som har begrunnet sin deltakelse med. Det er en litt høyere prosentandel hos respondentene som har deltatt på åpne møteplasser under 1 år og i 1–2 år enn hos

respondentene som har deltatt lengst, men hvor den samlet sett ligger på rundt 20% innen alle kategoriene.

Som det vises i tabell 6 er det noen, men ikke alle begrunnelsene for deltakelse på åpne møteplasser hvor det vises forskjeller mellom lengde på deltakelse. Dette kan sees naturlig, der en kan forstå at respondentene som har deltatt over lengere tid begrunner sin deltakelse på andre måter enn de som har deltatt over kortere tid. Dette med tanke på at ungdommene som har deltatt lenger er mer kjent med hva deltakelsen på åpne møteplasser innebærer, og trolig har andre begrunnelser som har mer grunnlag i erfaring enn de som nylig har startet har.

V.iv. Begrunnelser for deltakelse, og kjønn.

Etter å ha sett på begrunnelse for deltakelse i sammenheng med ”alderskategorier” og ”lengde på deltakelse”, sees samme begrunnelser opp mot kjønn i tabell 7. Tabell 7 vil presentere respondentenes begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser, opp mot ”kjønn”. Det minnes igjen om at respondentene kunne svare på så få eller så mange svaralternativer de selv ønsket, hvor gjennomsnittet av antall besvarte begrunnelse for hver respondent er i underkant av 3 svaralternativer. Tabell 7 tar også med differansen i prosentandelen innen de ulike variablene, for å tydeliggjøre forskjellene mellom gutter og jenter innen de ulike begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser.

Tabell 7. Deskriptiv bivariat krysstabellanalyse og kjiqvadrattest. Uavhengig variabel – kjønn. Avhengige variabler - Begrunnelser for deltakelse.

Hvorfor går du på klubben?	Gutter	Jenter	Diff.	Total
Fordi vennene mine går her	72,2 %	88,2 %	16,0	78,8 %
Jeg liker de voksne på klubben	35,4 %	41,2 %	5,8	37,8 %
Det er bedre enn å være hjemme	50,0 %	52,9 %	2,9	51,2 %
Det er bedre enn å være andre steder	26,0 %	29,4 %	3,4	27,4 %
Det er morsomme aktiviteter	45,8 %	30,9 %	-14,9	39,6 %
Jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder	26,0 %	27,9 %	1,9	26,8 %
Jeg er flink til noe jeg kan gjøre her	24,0 %	13,2 %	-10,8	19,5 %
Totalt antall	96	68		n: 164

Tabell 7 viser at det totalt sett er det nesten 4 av 5 respondenter som bruker stedene fordi deres sosiale nettverk blant jevnaldrende også bruker stedene. Nesten 75% av guttene uttrykker at de bruker åpne møteplasser fordi vennene deres går der, mens nesten 90% av jentene deltar av samme grunn. Det er 16 prosentpoeng flere jenter enn gutter som begrunner deltakelsen med det sosiale aspektet, noe som er et interessant funn. Når en går over på den andre variabelen som tar for seg det relasjonelle ved deltakelse på åpne møteplasser er det litt flere jenter enn gutter som begrunner deltakelsen i at de liker de voksne som jobber på klubben – litt over 40% av jenter, mot 35% av guttene. Totalt sett er det nesten 40% som uttrykker dette som medvirkende til deres deltakelse. Det er ikke store kjønnsforskjeller innen denne begrunnelsen for deltakelse på åpne møteplasser.

Variabelen ”det er bedre enn å være hjemme” i tabell 7 kan en forstå er dekkende for respondentenes deltakelse dersom åpne møteplasser sees som et alternativ sted å bruke fritiden på. Hva dette baseres i kommer ikke frem i undersøkelsen, men en kan forstå det i sammenheng med at ungdom generelt sett bruker mer tid utenfor hjemmet når de kommer litt opp i tenårene enn de har gjort tidligere, som er diskutert tidligere i oppgaven. Halvparten av respondentene fra hvert kjønn begrunner deres deltakelse med dette, hvor det bare er noen få prosentpoeng som skiller jentene fra guttene. Tabell 7 viser at innen begrunnelsesvariabelen ”det er bedre enn å være andre steder” er det lignende prosentandel hos guttene og hos jentene, med et noe høyere tall hos jentene. Det er litt over 1 av 4 respondenter som begrunner sin deltakelse innen denne variabelen.

Tabell 7 viser at det er litt mindre enn 1 av 3 jenter som begrunner sin deltakelse i det aktivetsmessige aspektet, mens nesten halvparten av guttene begrunner sin deltakelse innenfor det samme. Det er over 15 prosentpoeng flere gutter enn jenter som begrunner deltakelsen i at det er morsomme aktiviteter de kan gjøre på åpne møteplasser. Samlet sett uttrykker 2 av 5 respondenter at morsomme aktiviteter er trekkplaster til deres deltakelse. Det er en lignende prosentandel blant guttene og jentene som har besvart variabelen ”jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder” som begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser, ca. 1 av 4 respondenter. Innen variabelen ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her” som begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser er det en forskjell mellom kjønnene. Det er 10 prosentpoeng flere gutter enn jenter som har begrunnet sin deltakelse på åpne møteplasser innen dette. Nesten 25% av guttene, bare litt over 10% av jentene og generelt sett mindre enn 20% av respondentene uttrykker at opplevelse av dyktighet innen en

aktivitet de kan gjøre på åpne møteplasser er medvirkende til deres deltakelse. Som det vises i tabell 7 er det noen begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser som skiller stort mellom kjønnene. Dette viser tydelig at guttene og jentene begrunner sin deltakelse på åpne møteplasser på veldig forskjellig grunnlag.

V.v. Analysens oppsummering

Respondentenes fordeling i alder er inndelt i tre alderskategorier. Litt under 20% av respondentene er i alderen 11–13 år, 55% er 14 og 15 år og 25% er 16–18 år. Det er flere variabler hvor det vises en stor forskjell mellom de ulike aldersgruppene, innen hver av kategoriene. Det er verdt å merke seg at innen den relasjonelle kategorien er det høyere prosentandel av 14 og 15 åringene som har brukt variabelen som begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser. De voksnes rolle viser at har større betydning for de eldste respondentene enn for de andre. Innen kategorien ”fritidsplassering” er det nesten dobbelt så mange 16–18 åringene som begrunner sin deltakelse med at det ”er bedre enn å være hjemme”. Det er også økning fra de yngste til de eldste innenfor variabelen som omhandler at det er bedre å være på åpne møteplasser enn å være hjemme, dog i noe mindre omfang. Innenfor det aktivitetmessige aspektet er det også store forskjeller. Det er de yngste som har høyest prosentandel, deretter de eldste, hvor 14 og 15 åringene har den laveste prosentandelen. Når det gjelder mestringsaspektet er det ikke så store forskjeller, men der 14 og 15 åringene har høyere prosentandel enn de yngste respondentene.

For respondentene som har hatt ulik lengde på sin deltakelse er det 4 begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser som skiller dem. Dette er variablene som omhandler det sosiale med jevnaldrende, at det er bedre å være på åpne møteplasser enn å være hjemme og andre steder, og den aktivitetmessige begrunnelsen. Innen de ulike variablene er det forskjellig hvilken lengde på deltakelsen som har høyest prosentpoeng. Innen den sosiale begrunnelsesvariabelen er det respondentene med kortest deltakelse som ligger på topp, og i den aktivitetmessige er den store forskjellen mellom respondentene med kortest og lengst deltakelse. Innen variabelen som omhandler at åpne møteplasser er et bedre alternativ til hjemmet og andre steder er det respondentene som har brukt åpne møteplasser lengre enn 1 år som har høyere prosentandel.

Fordelingen av begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser og kjønn viser at det er 3 variabler som skiller seg ut. Det er den sosiale med jevnaldrende, opplevelsen av å være flink

til noe, og den aktivitetmessige begrunnelsen. Det er forskjellig hvilket kjønn innen de forskjellige variablene som har høyest prosentandel. Innen den sosiale begrunnelsesvariabelen er det jentene som ligger på topp, mens i den aktivitetmessige og opplevelse av å være flink til noe er det guttene som har høyere prosentandel. Innen de andre variablene er det ingen store forskjeller.

Analysedelen av oppgaven har presentert de uavhengige variablene ”aldersgrupper”, ”lengde på deltakelse” og ”kjønn” for seg, før flere krysstabellanalyser er gjort for å se disse opp mot de avhengige variablene som omhandler respondentenes begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser. Analyseresultatene er presentert underveis, og samlet i et avsluttende oppsummering. Disse vil bli drøftet videre i neste del av oppgaven. De ulike variablene innenfor hver krysstabellanalyse vil i drøftingsdelen bli samlet tematisk i tre deler; relasjoner, fritidsplassering og aktivitetsutøvelse og mestring.

VI. Drøfting

Hittil i oppgaven er teori og tidligere forskning om ungdom, deres fritidsbruk, aktiviteter og mestring, og deres bruk av åpne møteplasser fremstilt. Oppgaven er også plassert vitenskapsteoretisk. Det metodologiske opplegget for prosjektet er presentert, og analysene av de innsamlede dataene. Analysene av de ulike variablene er tidligere lagt frem, hvor de her gjengis kort underveis i drøftingen. Dette kapitlet drøfter de ulike temaområdene nettverk, fritidsplassering, samt aktivitetsutøvelse og mestring opp mot de uavhengige variablene ”kjønn”, ”alder” og ”lengde på deltakelse”. Analyseresultatene til hver av begrunnelsene uttrykker at deltakelse på åpne møteplasser er basert på ulike faktorer, som en vil se gjennom fremstillingen. Gjennom drøftingen av analysen kan en stille seg spørsmål om mine forventninger til refleksivitet hos de yngste omhandlende sine begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser, er riktig at er de samme forventningene som de som er knyttet til de eldre sine refleksjoner. Samtidig kan en også ha i tankene om alle aldersgruppene på lik linje kan forstå hvilken betydning de ulike aspektene ved deltakelsen har på dem, eller om respondentenes begrunnelser baseres på ulik grad av bevissthet.

VI.i. Relasjoner

Det er to av variablene i analysen som operasjonaliserer det relasjonelle aspektet. Det er variabelen ”vennene mine går på klubben” som omhandler relasjoner med venner og jevnaldrende, og variabelen ”jeg liker de voksne på klubben” som omhandler relasjonen respondentene har med de voksne som arbeider på åpne møteplasser. Innen den førstnevnte variabelen var det nesten 80% av respondentene som brukte denne som begrunnelse for sin deltakelse, og kun 37% brukte den sistnevnte variabelen. At 4 av 5 respondenter begrunnet sin deltakelse i at vennene deres går på åpne møteplasser var overraskende og spennende å se. Forventningene var at denne variabelen ville være en sentral faktor, men ikke i så stor grad. Dataene bekrefter hva tidligere forskning og teori skriver om, at det sosiale er en virkelig stor del av arenaer mennesker agerer innenfor. Lev Vygotskij (i Øya og Fauske 2010, 35), hvis arbeid faller inn under sosialkonstruksjonismen, mente som nevnt tidligere at menneskers kognitive utvikling og læring skjer kontekstuel. Han mente at kunnskap og læring konstrueres i samspill med andre i sosiale miljø, og at individets virkelighet blir farget av erfaringene individet gjør i dette miljøet. Blant venner får en stadig bekræftelser på hvordan en oppfattes. Dette kan ha stor verdikarakter for ens egen opplevelse av identitet og tilhørighet (Øia og Fauske 2010, 35). Tanken er også innen det behavioristiske synet at

mennesker utvikler seg ved at atferd og holdninger læres i det sosiale miljøet mennesker agerer innenfor, og at all utvikling som ikke skyldes modning er resultat av læring (Bunkholdt 2005, 37f).

Bø og Schiefloe (2007, 13) skriver om det sosiale mennesket, at vi er skapt som sosiale flokkdyr og har behov for å høre til et fellesskap. Fritid med jevnaldrende har stor betydning for opplevelser, identitetsskaping og for dannelse av sosiale nettverk. Den sosiale konteksten vi inngår i og hvem vi er sammen med har påvirkning på oss. Samvær med jevnaldrende er viktig for ungdoms sosiale utvikling og læring, og viktig for å holde tritt med miljøet og følge utviklingen til gruppen en er en del av. Opplevelsen og følelsen av å være en del av et sosialt fellesskap er som nevnt tidligere viktig både for å henge med på det som skjer i vennegjengen, samt det å ikke falle utenfor og bli ekskludert ved at en ikke tar del i det sosiale, som Gjertsen og Olsen (2011, 239ff) omtaler i sin rapport. Hva Heggen, Jørgensen og Paulgaard (2003) skriver sees med dette logisk i sammenheng med at nettverk og vennskap i tenårene dannes i større grad med bakgrunn i egne preferanser, hvor foreldrenes påvirkning på det sosiale nettverket ikke er like stor som den var tidligere i livet. Med dette i bakhodet er det forståelig at den sosiale begrunnelsen ”vennene mine går på klubben” er viktig for respondentenes deltakelse (Erdal 2006; Klepp og Aarø 2009; Fauske, Vestly og Carlsson 2009).

Til den sistnevnte variabelen, ”jeg liker de voksne på klubben”, hadde tidligere forskning gitt forventninger om at en høy prosentandel av respondentene brukte denne som begrunnelse. Kontakt med voksne er viktig i den forstand at voksne kan representere en trygghet som unge vet de kan søke til dersom de har behov for det. Denne tryggheten kan oppleves hos de voksne som jobber på åpne møteplasser, skriver Ungdom&Fritid (2009b, 7). Klubbundersøkelsen Hammerø gjorde fant at de ansatte på åpne møteplasser er en viktig faktor for ungdommene. Stabile og trygge rollemodeller skaper en nødvendige voksenkontakt som ungdommen kan være trygg på (Hammerø 2008, 29). Med bakgrunn i tidligere forskning var det overraskende at resultatene knyttet til denne variabelen var såpass lav. Det var forventninger om at ungdommene ville uttrykke at de voksne, og ungdommenes kontakt med dem, var en sentral begrunnelse for at ungdommene brukte åpne møteplasser. Samtidig kan forskjellen mellom hva som er viktig for ungdoms utvikling, og hva ungdommene selv sier er viktig, være det som ikke kommer frem av informasjon via spørreskjemaet.

VI.i.i. Relasjoner og alder

Tabell 5 i analysen presenterer de relasjonelle variablene opp mot alderen til respondentene. Tabellen viser som nevnt at nesten 80% av respondentene begrunner sin deltakelse med at deres venner går på klubben, hvor det er stor forskjell mellom aldersgruppene. Det er 14 prosentpoeng flere 14 og 15 åringer som begrunner sin deltakelse innen dette aspektet enn 11–13 åringer, før det synker med 7 prosentpoeng til den eldste gruppen av respondenter. Den store forskjellen mellom 11–13 åringene og 14 og 15 åringene er spennende funn. Som Bakken og Øia (2002) skriver, viser tidligere forskning at det er åpne møteplassers sosiale funksjon som trekker ungdom dit, spesielt ungdom midt i tenårene. Disse resultatene forsterker også hva Fox¹¹ skriver om, at innen normalutviklingen hos barn og unge skjer det en endring i 14–15 årsalderen fra å ha det sosiale fokus innenfor konkrete aktiviteter, til å vektlegge det relasjonelle i seg selv. Det sosiale aspektet ved fritidsbruk blir da viktigere, og fritidsbruken sentrerer rundt dette i større grad enn det har gjort tidligere. Det blir tydeligere at behovet for å tilhøre et fellesskap, som Bø og Schiefloe (2007, 13) benevner som sosiabilitet, blir sterkere mot midten av tenårene. Ungdommene kan ha et større ønske om å delta der vennene er, for ikke å gå glipp av noe og i frykt for å havne utenfor miljøet. Nedgangen i prosentandel fra 14 og 15 åringene til de eldste kan en se opp mot hva Hammerø (2008, 29) skriver i sin rapport. Hun skriver at flere slutter å delta på åpne møteplasser når de går over i videregåendealder. Fokuset til de eldste kan være flyttet over til å omhandle medvirkning innen ansvar for styring av aktiviteter og potensielt medvirkning for driften av stedene. Dette kan bidra til at det er en mindre andel respondenter i den eldste gruppen som begrunner sin deltakelse innen det sosiale aspektet, selv om det fortsatt er en stor prosentandel (77%).

Den andre variabelen som inngår i det relasjonelle aspektet ved deltakelse på åpne møteplasser, er ”jeg liker de voksne på klubben”. Det er nesten 40% av respondentene som gir dette som begrunnelse for sin deltakelse. Litt over 30% av respondentene fra 11 til 15 år begrunner sin deltakelse med dette, mot over 50% av ungdommene fra 16–18 år. Det er interessant at det er så store forskjeller, spesielt at det er høyest prosentandel hos de eldste respondentene. Oppfattelsen er at for respondentene i utvalget uttrykkes det at kontakten ungdommene har med de voksne spiller en større rolle for de eldste enn for de yngste, og at denne relasjonen har en større påvirkning på deltakelsen til de eldre enn for de yngre. At det

¹¹ <http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

er flere eldre enn yngre som begrunner deltakelsen i at de liker de voksne på klubben kan sees opp mot hva Erdal (2006, 101) skriver; I arbeidet med ungdom på fritidsarenaer er rollen voksne besitter som trygge omsorgspersoner et viktig aspekt, hvor trivsel rundt de voksne på åpne møteplasser kan være medvirkende til at ungdommene ønsker å opprettholde sin deltakelse over flere år. Dette kan også sees opp mot hva mange av de eldste ungdommene bidrar med i driften av stedene, at ungdommene som har fått tildelt ansvar har en sterkere tilknytning til de voksne på stedet (Ungdom&Fritid 2009b, 21). Det kan både forstås som at de ansatte på åpne møteplasser har en sterkere påvirkning på eldre tenåringers deltakelse, og som at deres engasjement i driften gjør at de har et tettere bånd med de ansatte. Resultatene kan potensielt ha grunnlag i at de eldste har et mer distansert forhold til sine foreldre enn de yngste har, hvor andre voksne kan sees som signifikante andre og ha en større rolle i livene til de eldste respondentene enn i de yngste sine liv. De ansatte på åpne møteplasser kan for de eldste også regnes som venner, hvor relasjonen mellom de voksne og de eldste er annerledes enn mellom de voksne og de yngste. Samtidig kan en lure på om resultatene kun uttrykker at de eldre er mer bevisste enn de yngre på de voksnes viktighet til deres deltakelse, eller om de voksne reelt sett er viktigere for de eldre enn for de yngre. En vurdering kan være om utviklingen som foregår gjennom tenårene, som Piaget (1973) og Fox¹² snakker om, bidrar til større bevissthet omkring åpne møteplassers ansatte sin viktighet for ungdommene.

VI.i.ii. Relasjoner og lengde på deltakelse

Hvor lenge respondentene har deltatt på åpne møteplasser vises å ha påvirkning på om variabelen "fordi vennene mine går på klubben" blir brukt som begrunnelse for deres deltakelse. Den høye andelen generelt (på 78%) viser som sagt at dette er en viktig grunn til at respondentene bruker åpne møteplasser. Det er spennende å se variabelens fordeling innenfor hvor lenge respondentene har deltatt. 85% av respondentene som har deltatt under 1 år begrunner sin deltakelse i dette, og rundt 77% av de resterende respondentene. Hvordan fordelingen ser ut, at det er høyere andel blant respondentene som ikke har brukt stedene så lenge enn hos resten var noe overraskende. Basert på tidligere forskning var forforståelsen at det hovedsakelig var de aktivitetmessige, og ikke de sosiale aspektene som var viktigst for nye deltakere på åpne møteplasser, og at det relasjonelle i større grad var viktigere for å fortsette deltakelsen over tid enn det var motivasjonen til først å starte. Analysen i denne oppgaven viser i midlertidig noe annet. En måte å forstå dette på kan være at det ikke er de

¹² <http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

åpne møteplassene i seg selv som trekker unge til stedene, men at begrunnelsen ligger i at ungdommene blir med venner og går på åpne møteplasser fordi vennene deres går der.

Innenfor variabelen ”jeg liker de voksne på klubben” er det ikke store forskjeller innen de ulike grupperingene. Tabell 6 viser i midlertidig at andelen generelt øker noe ut fra hvor lenge respondentene har deltatt. Det kan sees slik at jo lenger respondentene har brukt åpne møteplasser, jo større rolle spiller de voksne på respondentenes deltakelse. Dette kan være grunnet i at ungdommene blir bedre kjent og tryggere på de voksne etter hvert som de deltar på åpne møteplasser, og får etter hvert et sterkere forhold til hva de voksne representerer. Med dette kan de voksne få større betydning for deres deltakelse (Hammerø 2008, 29).

VI.i.iii. Relasjoner og kjønn

En av de største differansene gjennom analysen ser man under dette aspektet. Det er litt over 70% av guttene, og nesten 90% av jentene som begrunner sin deltakelse i at ”vennene mine går på klubben”. Det er et veldig spennende funn. Den store differansen uttrykker en tydelig forskjell mellom kjønnenes begrunnelse for deltakelse på åpne møteplasser innen sosialisering med jevnaldrende. Andelen av jenter som begrunner sin deltakelse i det sosiale er i tråd med hva Fyrand skriver, samt hva Larsen og Slåtten tar opp. Fyrand (2005, 80f) skriver at jenters og gutters nettverk generelt vurderes forskjellig. Gutter har i gjennomsnitt færre nære og fortrolige venner enn jenter har, mens jenters nettverk vises å være i større spekter og vises i mer ekspressive funksjoner. Larsen og Slåtten (2010, 53ff) skriver at jenters fokus på interaksjonen med jevnaldrende i seg selv er sterkere tidligere i utviklingen enn hos guttene. Kjønnforskjellene i dette materialet reflekterer denne teorien. Jenter har større fokus på det relasjonelle, mens gutter mer på fysiske utførelser innen aktiviteter. Variabelen ”jeg liker de voksne på klubben” er det flere jenter enn gutter som har brukt som begrunnelse for sin deltakelse, 40% av jentene og 35% av guttene. Differansen er ikke så stor, samtidig som det kan være verdt å merke seg forskjellen. En kan forstå forskjellen ut fra at jentene og deres sosiale fokus potensielt tydeliggjør kontakten de har med de voksne i større grad enn det gjør hos guttene.

VI.ii. Fritidsplassering

Innenfor dette aspektet inngår to variabler respondentene er blitt spurt om. At det er bedre å være på klubben enn ”å være hjemme” og ”å være andre steder” omhandler hvilke steder respondentene velger bort ved å bruke fritiden sin på åpne møteplasser. Den førstnevnte

variabelen har over 50% av respondentene gitt som begrunnelse for sin deltakelse. Den sistnevnte variabelen hadde en prosentandel på 27% av respondentene. Hva som gjør at åpne møteplasser blir valgt foran andre steder å være kan har ulike personlige, familiære og sosiale grunner. Dette kommer ikke frem av undersøkelsen. En kan forstå den førstnevnte variabelen ut fra at ungdommen ønsker å oppholde seg et annet sted enn hvor foreldrene er, noe Øia og Vestel (2007) tar opp i sin bok. Mange av fritidsaktiviteter for barn og ungdom foregår under voksnes øyne, og åpne møteplasser kan for noen være et alternativ til å befinne seg innenfor sine foreldres oversyn. At halvparten av respondentene begrunner sin deltakelse i at det er bedre å være på åpne møteplasser enn å være hjemme kan ut fra dette perspektivet være forståelig. Fauske, Vestly og Carlsson (2009) skriver at flere og flere har teknologisk utstyr hjemme som kan utfylle ungdoms deltakelse i nettsamfunn i større grad enn utstyret på åpne møteplasser kan. Med dette perspektivet kan en tenke at ungdommene ønsket å bruke fritiden sin på dette i hjemmet eller hos venner. Til tross for dette uttrykker halvparten av respondentene at åpne møteplasser er bedre enn å være hjemme, noe som er overraskende da dette oppfattes som en stor andel innen dette perspektivet. Den sistnevnte variabelen forstås som at åpne møteplasser oppleves som et bedre alternativ til å bruke fritiden enn andre steder, som kan være andre organiserte eller uorganiserte aktiviteter. For resultatene til variabelen ”det er bedre enn å være andre steder” var det på sin side overraskende at det ikke var flere generelt som begrunnet sin deltakelse innenfor. Forventningene var at flere ville velge denne begrunnelsen fordi de ble bevisst hvorfor de går på åpne møteplasser, og med det ikke bruker andre steder, da de leste denne begrunnelsen for deltakelse.

VI.ii.i. Fritids plassering og alder

Det var nesten dobbelt så mange i den eldste aldersgruppen (62%) som begrunnet sin deltakelse innen aspektet ”det er bedre enn å være hjemme” enn de yngste (33%). 14 og 15 åringene plasserte seg mellom disse gruppene med 53%. Innen variabelen ”det er bedre enn å være andre steder” er det også flere av de eldre enn de yngre respondentene som begrunner sin deltakelse, hvor det er 12 prosentpoeng forskjell fra de yngste (20%) til de eldste (32%). At åpne møteplasser kan sees som et alternativ til det å være hjemme eller til å være andre steder er hva Øia og Fauske (2010) tar opp, som nevnt tidligere. Livet i vennegjengen tolkes som en viktig del i løsrivelsen fra familien og andre voksenkontrollerte arenaer, som sees som en naturlig del av ungdomstiden. De eldste har generelt sett trolig mer handlingsfrihet med grunnlag i egne interesser, samtidig som de er mest trolig mer bevisste på og har kontroll over sin fritidsbruk enn de yngste har. Heggen og Øia (2007) skriver at et gjennomgående

trekk i den generelle ungdomsutviklingen er at eldre ungdommer søker andre og flere arenaer til sin fritidsbruk enn hjemmet, der hjemmet alene ikke lenger er tilfredsstillende for ungdommene å bruke fritiden. Respondentene i dette datamaterialet er som andre ungdommer i ungdomsprosessen. De skal finne sine individuelle trekk og preferanser, samtidig som de interagerer innenfor allerede eksisterende samfunnsstrukturer og diskurser som gjør individet til en del av fellesskapet. På grunn av dette var det forventet ut fra tidligere forskning at datamaterialet viste at det var flere av de eldre enn de yngre som begrunnet sin deltakelse innenfor variabelen ”det er bedre enn å være hjemme”, noe som også stemte. En grunn kan være at flere som har deltatt på åpne møteplasser tidligere som søker seg dit da de allerede kjenner til stedet.

VI.ii.ii. Fritidsplassering og lengde på deltakelse

Det er interessant å se at det er relativ jevn fordeling av respondenter som begrunner sin deltakelse innen variabelen ”det er bedre enn å være hjemme”, uavhengig av hvor lenge de har deltatt på åpne møteplasser. Dette er overraskende, da det var forventet at denne begrunnelsen ikke er så betydelig for respondentene som ikke har brukt møteplassene så lenge. Forståelsen var at respondentene startet på åpne møteplasser på grunn av noe stedene kunne tilby av aktiviteter eller arrangementer, og ikke for å ha et alternativ til å være hjemme. Forventningene var at av respondentene som ville bruke denne begrunnelsen, ville det være respondentene som hadde brukt åpne møteplasser en stund, og vurdert hva stedene kunne tilby dem opp mot hvordan tiden ville bli brukt hjemme. Grunnet dette var det overraskende at det er en jevn fordeling innen lengde på deltakelse som har brukt denne variabelen som begrunnelse til sin deltakelse, samt at det er overraskende at så mange som rundt 50% av respondentene begrunner sin deltakelse innen denne variabelen. Dette spesielt ut fra hva Fauske, Vestly og Carlsson (2009, 31) skriver, at åpne møteplasser i større grad enn tidligere konkurrerer med hjemmet i forhold til å ha teknologisk utstyr som interesserer ungdommen. Ut fra prosentandelen av respondenter som begrunner sin opprettholdelse av deltakelse på åpne møteplasser med at det er bedre å være der enn å være hjemme sees det som at denne begrunnelsen ikke nødvendigvis har bakgrunn innenfor temaet rundt teknologisk utstyr, men hvor det kan være andre elementer som er mer sentrale i ungdommenes begrunnelse for sin deltakelse, som for eksempel det sosiale elementet.

Det er ikke en stor del av respondentene som har begrunnet sin deltakelse innenfor variabelen ”det er bedre enn å være andre steder” (27% totalt), men det er en stor forskjell mellom

respondentene som har deltatt opp mot 1 år, og resten. Bare 15% av respondentene som har deltatt under 1 år begrunner sin deltakelse innen denne variabelen, mot 30% hos de resterende respondentene. Forskjellen mellom disse gruppene kan forstås slik at respondentene som har brukt åpne møteplasser over lenger tid enn de som nylig hadde begynt da de besvarte spørreundersøkelsen, er mer kjent med hva åpne møteplasser representerer i forhold til andre alternativer innen rekkevidde. De mer ”erfarne” respondentene kan være mer bevisst på hva åpne møteplasser kan gi dem i motsetning til andre steder. Denne spredningen mellom aldersgruppene var forventet med grunnlag i tidligere forskning.

VI.ii.iii. Fritidsplassering og kjønn

Variablene som inngår i dette aspektet har ikke store forskjeller mellom kjønnene. Differansen innen begge variablene ”det er bedre enn å være hjemme” og ”det er bedre enn å være andre steder” er på rundt 3 prosentpoeng. Dette viser at det ikke er så store forskjeller i andel mellom jenter og gutter når det gjelder hva de velger bort i fordel for å delta på åpne møteplasser. Disse tallene viser samtidig at de store kjønnsforskjellene innen det sosiale og aktivitetmessige aspektet ikke preger hva respondentene velger deltakelse på åpne møteplasser til fordel for.

VI.iii. Aktivitetsutøvelse og mestring

Det aktivitetmessige aspektet inkluderer tre variabler som respondentene har brukt som begrunnelse for sin deltakelse på åpne møteplasser. Disse omhandler om respondentene på åpne møteplasser ”kan gjøre morsomme aktiviteter”, ”kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder” og ”er flink til noe jeg kan gjøre her”. Den første variabelen er det bare 40% av respondentene som har brukt som begrunnelse for sin deltakelse. Den neste variabel hadde oppslutning på 26% av respondentene. Den sistnevnte variabelen på sin side hadde bare 20% av respondentenes begrunnelser. Forventningene var at det ville være en mye større andel som begrunner sin deltakelse innen disse aspektene, spesielt den sistnevnte, der disse var på linje med hva teori og tidligere forskning skriver om aktiviteters betydning i ungdomstiden og som begrunnelse for å bruke åpne møteplasser. Intensjonen og det overordnede målet med aktiviteter på åpne møteplasser og hva ungdom kan drive med der har flere aspekter. Utøvelsen av aktiviteter og tidsbruken på stedene har en verdi for ungdommen i seg selv, og er viktig i det daglige. Et overordnet ønske er at den enkelte ungdoms mestringssopplevelse innen konkrete aktiviteter økes gjennom opplevelsene på åpne møteplasser. Som nevnt tidligere uttrykker Strømme (2000) at fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er et viktig

grunnlag for livet videre. Mestring av konkrete aktiviteter kan også bidra til økt selvtillit og selvfølelse innen det sosiale aspektet. Opplevelsen av mestring er også knyttet til opplevelsen av å mestre sosiale settinger, som Bø (2012) skriver. Åpne møteplasser kan være en viktig mestringsarena for ungdom. Fritiden er ikke bare en mulighet for utvikling men også gi muligheter for læringsprosesser. Det som er viktig for gode opplevelser og har betydning for den enkeltes læring og kompetanse (BLD 2011, rundskriv Q-12, 8). Hva Viljugrein (2004), Fauske, Vestly og Carlsson (2009) og Nwosu (2005) skriver er tidligere presentert, hvor opplevelse at man får til noe og klarer noe er med på å skape et grunnlag for å ha tro på seg selv og å lykkes i samhandling. Med utgangspunkt i tidligere forskning var det i forkant av undersøkelsen forventet at ungdoms begrunnelser for deltakelse på åpne møteplasser var sterkt påvirket av disse aspektene, spesielt den førstnevnte variabelen ”det er morsomme aktiviteter” og den sistnevnte variabelen ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her”. Forforståelsen var at morsomme ting ungdommene kunne gjøre, at det var noe de følte seg flinke til, og opplevelsen av mestring spilte en betydelig rolle for deres deltakelse. Det kan være at viktigheten av mestring er noe som ungdommene selv ikke er bevisste på eller klar over der de er nå, og at opplevelse av mestring er noe ungdommene først senere ser de positive konsekvensene av. Samtidig kan det være at respondentene gjør aktiviteter fordi de opplever at de er flinke når de gjør den, selv om det ikke er bevisst, og at variabelen ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her” uttrykkes gjennom variabelen ”det er morsomme aktiviteter”.

VI.iii.i. Aktivitetsutøvelse og alder

Både variabelen ”det er morsomme aktiviteter” og ”jeg kan gjøre noe jeg ikke kan gjøre andre steder” er det de yngste respondentene som har de største svarprosentene. Halvparten av 11–13 åringene har brukt den førstnevnte variabelen som begrunnelse for sin deltakelse, og 40% av den samme gruppen har begrunnet sin deltakelse innen den sistnevnte variabelen. Innen begge variablene synker prosentandelen med rundt 10 prosentpoeng til 14 og 15 åringene, før det tilsvarende øker til 16–18 åringene. Denne fordelingen svarer til hva tidligere forskning uttrykker. Fox¹³ skriver at den sosiale kontakten med jevnaldrende opp til 14–15 årsalderen ofte omhandler konkrete hendelser og aktiviteter. Ungdom & Fritid uttrykker muntlig hva Gjertsen og Olsen skriver, at mange av ungdommene ofte starter å bruke stedene etter å ha hørt om konkrete aktiviteter de kunne tenke seg å holde på med. De av ungdommene som fortsetter å gå på åpne møteplasser etter grunnskolen dokumenterer

¹³ <http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

Gjertsen og Olsen at ofte gjør det fordi de har konkrete aktiviteter eller prosjekter de er involvert i. I tillegg er det flere av de engasjerte ungdommene i slutten av tenårene som går over i å ha en delaktig rolle som ansatt på de åpne møteplassene (Gjertsen og Olsen 2011, 146; UiO og Ungdom&Fritid 2012). Dette kan være påvirkende til de eldste respondentenes prosentandel til de aktivitetsmessige begrunnelsene.

Begrunnelsen ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her” for respondentenes deltakelse på åpne møteplasser er det få som har brukt. 17% av de yngste, 21% av 14 og 15 åringene og ikke mer enn 12% av de eldste begrunner sin deltakelse innen dette aspektet. De eldste uttrykker at dette aspektet spiller en liten rolle i hvorfor de bruker åpne møteplasser. Forventningene var at flere av de yngste ville brukt denne variabelen som begrunnelse til sin deltakelse, der bakgrunnen for den høyere svarprosenten innen de to foregående variablene forstås at var koblet til denne begrunnelsen. Strandkleiv¹⁴ skriver i sin artikkel at en stor del av åpne møteplassers generelle arbeid er å øke ungdoms selvtillit ved at de kan gjøre konkrete aktiviteter de kan oppleve mestring innenfor. Respondentene i dette utvalget besvarte annerledes på dette med bakgrunn i aldersgrupper enn hva tidligere forskning sier, og hva forventningene til denne undersøkelsen var. Tidligere forskning uttrykker at opplevelsen av å være flink til noe ungdommene kunne gjøre på åpne møteplasser var en sentral grunn til deres deltakelse. Samtidig kan en stille seg spørsmålet om opplevelsen av mestring innen en aktivitet er noe ungdommene er klar over om det er påvirkende til deres deltakelse, eller om opplevelsen av mestring er på et mer abstrakt nivå som ungdommene vil forstå funksjonen av først i etterkant av tiden de nå er i.

VI.iii.ii. Aktivitetsutøvelse og lengde på deltakelse

Innen variablene som inngår i det aktivitetsmessige aspektet er det noen forskjeller basert på hvor lenge respondentene har brukt åpne møteplasser. ”Det er morsomme aktiviteter” er det så mange som halvparten av respondentene som har brukt åpne møteplasser opp mot 1 år som har begrunnet sin deltakelse med. Dette er i samsvar med hva som tidligere er fremstilt; Begrunnelsen for først å starte på åpne møteplasser kan være basert i konkrete aktiviteter en har lyst til å holde på med. Prosentandelen som begrunner sin deltakelse innenfor dette synker med nesten 20% til respondentene som har deltatt på åpne møteplasser i 1–2 år. Den mindre prosentandelen forstås som at det er andre variabler som i større grad blir gjeldende

¹⁴ <http://www.elevsiden.no/psykiskhelse/1107989138>. Hentet 05.03.13

for hvorfor den enkelte fortsetter å delta, enn denne begrunnelsen. Det er kanskje ikke utøvelsen av morsomme aktiviteter som er hovedgrunnen til at respondentene bruker åpne møteplasser over tid. Deltakelsen kan være basert i andre elementer. Det er spennende å se økningen av respondenter som begrunner sin deltakelse innenfor denne variabelen, fra 30% hos ungdommene som har deltatt i 1–2 år og opp til 42% hos respondentene som har deltatt over 3 år. Dette var overraskende, og ikke forventet. Samtidig kan en forestille seg at dette resultatet kan sees i sammenheng med hva som er diskutert ovenfor, at de som har vært deltakende over lengre tid er eldre respondenter, og at de eldre ungdommene ofte på en eller annen måte er engasjert i driften. Potensielt kan det være at det er dette engasjementet som respondentene uttrykker gjennom variabelen ”det er morsomme aktiviteter”.

Det er en liten del av respondentene som har begrunnet sin deltakelse i at de er flinke til noe de kan gjøre på åpne møteplasser, rundt 20%. Den lille andelen av respondentene som har begrunnet sin deltakelse innenfor dette er overraskende, der forestillingen var at dette var en viktig del av hvorfor ungdom bruker åpne møteplasser. Fauske, Vestly og Carlsson (2009, 31) skriver om ungdoms mestring, og opplevelse av å mestre noe og å være flink til noe er viktig for utvikling av selvtillit og god selvfølelse. Forståelsen var med bakgrunn i dette at respondentenes mulighet for å kunne gjøre noe på åpne møteplasser som de kunne føle seg flinke til, var en sterk bidragsyter til hvorfor de bruker dem. Det Sommerschild (i Fauske, Vestly og Carlsson 2009, 28, 31) snakker om kan fortsatt være like aktuelt, men opplevelse av mestring og det å kunne noe ikke nødvendigvis baseres i følelsen av å være flink i utførelsen av noe ungdommene kan gjøre på åpne møteplasser. Det kan være andre deler ved deltakelsen som gir opplevelse av å være til nytte og å mestre noe enn følelsen av å være flink til noe respondentene kan gjøre. Mestring kan eventuelt også oppnås innen andre områder av respondentenes liv.

VI.iii.iii. Aktivitetsutøvelse og kjønn

Det er spennende å se kjønnsforskjellen på variablene som inngår innen dette aspektet. Variabelen ”jeg kan gjøre ting jeg ikke kan gjøre andre steder” har en minimal differanse på to prosentpoeng mellom kjønnene. Variabelen ”det er morsomme aktiviteter” derimot, har en differanse på 15 prosentpoeng mellom guttene (46%) og jentene (31%). Dette reflekterer hva Larsen og Slåtten (2010, 53ff) skriver, at gutter baserer det sosiale samspillet på utøving av fysiske aktiviteter lenger enn jentene. Fyrand (2005, 80f) skriver at gutter i større grad enn jenter er handlingsorienterte, mens jentene på sin side er mer relasjonsorienterte. Dette vises i

deres fokus på fritiden. Dette kan være grunnen til at det er en stor del av guttene som begrunner sin deltakelse basert i utøvingen av aktiviteter. Den store forskjellen mellom kjønnene kan videre være grunnet i at jentene tidligere i ungdomsårene baserer den sosiale interaksjonen på kontakten i seg selv enn hva guttene gjør. I denne sammenhengen sees det forståelig at variabelen ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her” er fordelt på lik måte som den overnevnte, dersom besvarelsen av disse to begrunnes i det samme. Det er dobbelt så stor prosentandel av guttene (24%) som baserer sin begrunnelse innen denne variabelen enn jentene (13%). Innen teori og tidligere forskning nevnes det at opplevelse av å være flink til noe og å mestre noe konkret kan være med å øke selvtilitt og selvfølelse. Mulighetene for å kunne utøve noe en kan begynne å føle seg flink til kan påvirke ungdoms deltakelse på åpne møteplasser. Det vises at dette er et aspekt som påvirker guttene i utvalget i større grad enn det påvirker jentene. Samtidig så kan mestring av sosiale settinger i seg selv være like avgjørende, hvor jentenes begrunnelser innen det sosiale aspektet potensielt kan handle om dette.

VI.iv. Drøftingens oppsummering

Det kommer frem gjennom drøftingen at dataanalysen viser både bekreftende og overraskende resultater opp mot teori og tidligere forskning. Valgene respondentene har gjort gjennom dette prosjektet har de ikke tatt isolert fra eksterne påvirkninger. Samfunnsstrukturer, sosiale koder de inngår i og ungdommenes eksisterende og utviklende handlingskompetanse har påvirket respondentene i deres valgtaking. Det har også uttalte forventninger til respondentene og deres rolle som ungdommer med grunnlag i kjønn og alder. Individuer lever i, og er påvirket av strukturene og systemene det lever innenfor. Som Bø og Schiefloe (2007, 13) skriver om menneskers sosiabilitet er vi skapt sosiale og påvirkes av menneskene og strukturene vi inngår i. Denne forståelsen inngår som nevnt i den behavioristiske (Bunkholdt 2005, 37f) og i den sosialkonstruksjonistiske forståelsen (Øia og Fauske 2010). En kan stille seg spørsmål ved hva ungdommenes begrunnelser for sin deltakelse på åpne møteplasser er basert på. En kan tenke seg at de individuelle preferansene er påvirket av samfunnsstrukturer. Fenomenet ungdom er en sosial konstruksjon (Durkheim 1975), og hva som inngår i begrepet ungdom er i kontinuerlig utvikling (Heggen og Øia 2007) grunnet den kontinuerlige interaksjonen mennesker har med andre og med samfunnet vi inngår i. Forståelsen av seg selv som kjønn er som nevnt innenfor tankesettet til sosialkonstruksjonismen avhengig av rådende kjønnsdiskurser, forestillingene som eksisterer innenfor en kultur om hva det vil si å være jente eller gutt (Larsen og Slåtten 2010, 57).

En kan forstå at de yngste og de eldste respondentene i større grad baserer sin begrunnelse for hvorfor de bruker åpne møteplasser på en eller noen praktiske aktiviteter de kan gjøre der, mens 14 og 15 åringene bruker stedene i større grad fordi de kan være sammen med vennene sine. Dette kan sees i lys av at de yngste er i startfasen av utviklingen som foregår gjennom tenårene, og ennå har fokuset på det morsomme i noe praktisk de kan gjøre på fritiden sin. 14 og 15 åringene på sin side kan en forstå at har tatt utviklingen dit hen at blikket blir rettet mot det relasjonelle i samhandlingen med andre, hvor de konkrete aktivitetene kommer i bakgrunnen. Dette kan ha årsak i å finne sin plass i det sosiale rom, å finne sin rolle og å finne sin identitet, som Gjertsen og Olsen (2011, 47) nevner.

De voksnes rolle var forventet at spilte en større rolle for ungdommene enn det viser seg at den gjør. Spesielt tenkt opp mot hva Bunkholdt (2005, 84f) skriver om sosial modellering. Forestillingen var at de voksne på åpne møteplasser blir sett opp til av ungdommene, og at spesielt respondentene som har deltatt over lengre tid og de eldste respondentene hadde dette som en signifikant begrunnelse for sin deltakelse fordi de kjenner bedre til de ansatte. Dette stemte med de eldste, men ikke med respondentene som har deltatt over lengre tid. Om en ser resultatene til denne variabelen opp mot alder kan en diskutere om ungdommene vet hvor viktige de voksne er for dem reelt sett, eller om ungdommene ikke er bevisste på de voksnes rolle for dem. Kan en tenke seg at ungdom tidlig i tenårene er bevisste på hvilken rolle de voksne på åpne møteplasser spiller for dem, eller er den refleksiviteten for mye å forvente? Som nevnt tidligere viser teori til at det skjer en kognitiv endring i midten av tenårene, noe som både Piaget (1973) og Fox¹⁵ skriver om. Kan resultatene til denne variabelen være påvirket av dette? Videre kan en også stille seg spørsmål om den høyere prosentandelen av de eldre ungdommene som begrunner sin deltakelse innenfor denne variabelen er fordi flere av de eldre er bevisste på at denne begrunnelsen er påvirkende til deres deltakelse, eller om den reelle situasjonen er at de voksnes rolle er viktigere for de eldre enn for de yngre.

Variabelen ”jeg er flink til noe jeg kan gjøre her” var overraskende at hadde en mindre prosentdel av respondentenes besvarelser. Denne variabelen forstås som knyttet opp mot opplevelse av mestring innenfor en eller flere aktiviteter, eller mestring av sosiale situasjoner, som nevnt tidligere. Er den lave prosentandelen innenfor denne variabelen grunnet i at mestring i seg selv ikke er så viktig? En kan stille seg spørsmål om den lave prosentandelen

¹⁵ <http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

er grunnet i at respondentene ikke er bevisste på at de gjør en aktivitet fordi de føler at de er flinke til å gjøre den. Eller er opplevelsen av mestring noe som går inn under hva respondentene svarer som morsomme aktiviteter, som en annen variabel spør om? Dersom flere av ungdommene som besvarte at de deltar fordi de kan gjøre morsomme aktiviteter, opprinnelig grunner deltakelsen i at det er noe de er flinke til som de kan gjøre der, kan spørsmålet om man kan forvente at unge tenåringer er bevisste grunnlaget for hvorfor de gjør en aktivitet stilles. Det kan være at evnen til bevissthet rundt egne begrunnelser for deltakelse er veldig forskjellig fra de ulike aldersgruppene, og at svarene respondentene har gitt er preget av modenheten ungdommen har, eller ikke ennå har kommet til. Kan en forvente at for eksempel 11 og 12 åringer er like reflektert over begrunnelsene til sin egen deltakelse som 17 og 18 åringene? Dersom en ser tilbake på hva Piaget (1973) og Fox¹⁶ skriver, så skjer det en kognitiv utviklingsmessig endring i 14–15 årsalderen. De uttrykker at de yngre kan tenke abstrakt rundt hva de kjenner til og kan tenke seg til, mens de eldre i større grad reflekterer og setter spørsmål ved kjente, ”satte” system i tilværelsen deres. Med denne forståelsen, kan en da forvente at alle respondentene på lik linje kan vite og forstå hvilken betydning de ulike aspektene ved deres deltakelse har for dem? En kan stille spørsmål om de yngre respondentene ville svart annerledes enn i dette datamaterialet dersom de ble stilt de samme spørsmålene noen år fremover, grunnet utviklingen som foregår gjennom ungdomsårene. Det samme spørsmålet kan stilles om de eldre respondentene ville svart annerledes dersom de ble stilt spørsmålene noen år tidligere. En kan videre sette spørsmålstegn om en kan forvente at de yngste respondentene har et bilde av om opplevelse av mestring, kontakt med trygge voksne og det å velge bort andre steder er påvirkning på deres deltakelse, på samme måte som de eldste har bilde av det samme. Samtidig kan en stille spørsmål om denne refleksiviteten er noe en i det hele tatt også kan forvente av de eldste.

¹⁶<http://www.joe.org/joe/2003december/rb2.php>. Hentet 28.03.13.

VII. Avslutning

Med grunnlag i det kvantitativt innhentede materialet og analysen som gjennom oppgaven er fremstilt, kan en ut ifra kjønn, ulike aldersgrupper og hvor lenge respondentene har deltatt se trekk av hva som er påvirkende til deltakelse på åpne møteplasser. Problemstillingen arbeidet har tatt utgangspunkt i lyder som nevnt;

”Hva er det ved åpne møteplasser som gjør at ungdom opprettholder sin deltakelse? Hva gir ungdom selv som begrunnelser for sin deltakelse innen aspektene som omhandler deres fritidsplassering, det relasjonelle- og det aktivitetsmessige aspektet?”

Problemstillingen oppfattes som besvart gjennom de ulike begrunnelsesvariablene til spørsmålet ”hvorfør går du på klubben”. Hva som viste seg at svarte til hva tidligere forskning gav forventninger om at var viktige aspekter for ungdom og deres deltakelse på åpne møteplasser, var det sosiale aspektet i respondentenes besvarelser. Opplevelse av å være flink til noe en kunne gjøre på åpne møteplasser, samt variabelen som omhandlet voksenkontakten, gav overraskende og ikke forventede resultat. Dataene viser at de voksne på klubben spiller en spesielt stor rolle for respondentene mellom 16 og 18 år. De viser også at jo eldre ungdommene er, jo større andel begrunner deltakelsen sin i at det er bedre å være der enn å være hjemme og å være andre steder. Dataene viser at guttene bruker åpne møteplasser i større grad fordi de kan gjøre morsomme aktiviteter, og fordi de er flinke til noe de kan gjøre der. Disse resultatene kan sees i sammenheng med hvilket fokus ungdommer generelt har i de ulike aldersfasene. De yngre tenåringene bruker stedene i større grad fordi de kan gjøre konkrete aktiviteter der, mens dette ikke er primærbegrunnelsen til at ungdommene i midten av tenårene tar åpne møteplasser i bruk. Den sistnevnte gruppen hadde en større prosentandel som begrunnet deltakelsen innen den sosiale variabelen. Jentene, og 14 og 15 åringene, bruker åpne møteplasser i større grad enn guttene og de andre aldersgruppene på grunn av det sosiale aspektet med venner. Samlet sett er det også dette aspektet som pekes ut til å spille størst rolle for respondentenes deltakelse. Dette oppfattes at er i tråd med tanken om menneskers sosiabilitet, at vi søker oss til og er preget av sosiale nettverk. Denne tankeretningen har utgangspunkt i den sosialkonstruksjonistiske vitenskapsteoretiske posisjonens tanke om mennesker og utvikling. Virkeligheten sees gjennom denne tankemåten som en konstruert prosess (Schiefløe 2004), fordi når vi velger hva vi vil omgi oss med ekskluderer vi alternativene – hvor virkeligheten ville sett annerledes ut dersom valgene vi tok var forskjellig.

Deltakelse på åpne møteplasser vises å ha mye med det relasjonelle aspektet å gjøre. Ungdommens individuelle handlingskompetanse, som Gjertsen og Olsen (2011, 18f) skriver om, påvirkes og utvikles gjennom deres deltakelse på åpne møteplasser. Handlingskompetansen innebærer som nevnt tidligere all sosial, materiell og kulturell kompetanse ungdom tilegner seg i den konteksten han/hun er en del av, i tråd med det behavioristiske perspektivet på utvikling. Interaksjonen med jevnaldrende og voksne sees ut fra dette datamaterialet å prege respondentenes deltakelse i stor grad, hvor handlingskompetansen innen sosiale og sosiokulturelle aspekter trenger å være lignende som andre sin handlingskompetanse, og forstått av andre for at interaksjonen skal være vellykket. Samtidig utvikles denne gjennom kontinuerlig interaksjon med andre, og styrker ungdommenes forutsetninger til å møte andre mennesker og egne utfordringer senere. Som nevnt tidligere sees ungdoms kapabilitet innen interaksjon med andre at veksler mellom å være et individuelt fenomen for utviklingen hos ungdommen selv, og et samfunnsfenomen i form av ungdommens interaksjon med andre, som Heggen (1994) skriver om. Årene en gjennomgår fra barn til voksen sees på som en sosial prosess, der den enkelte ungdommen formes og utvikles i samspill med andre jevnaldrende og voksne. Samtidig er den individuelle utviklingen essensiell for forståelse av å finne en egen plass i systemet, og evnen til å fungere på en god måte i det sosiale liv og det offentlige rom, skriver Heggen. Deltakelse på åpne møteplasser kan være med å skape et grunnlag innenfor disse aspektene, i form av aktiviteter og arrangementer personene er en del av, og ikke minst den relasjonelle kontakten.

VII.i. Analyseresultatenes samfunnsaktualitet

Denne masteroppgaven inneholder et data- og analysearbeid som ikke er gjort tidligere, og som fyller eksisterende kunnskapshull i forskningen på temaet ungdom og deres deltakelse på åpne møteplasser. Som Jacobsen (2000) skriver, er arbeidet rundt ungdom og åpne møteplasser et manglende politisk tema, og manglende fokus på nasjonalt nivå. NOU (2013:4, punkt 15.5.2) har publisert en rapport som uttrykker at åpne møteplassers utfordring har vært at den sosialpolitiske begrunnelsen har skygget for den kulturpolitiske betydningen av stedene. Den sosialpolitiske begrunnelsen har lenge dominert legitimiteten til bruk av offentlige midler på åpne møteplasser. Temaområdets tradisjonelle fokus på det forebyggende perspektivet er i nyere tid forsøkt endret til også å gjelde kulturperspektivet, uten at disse er dikotomier. Åpne møteplasser står imidlertid som egne kulturelle møteplasser for ungdom (NOU 2013:4, punkt 15.5.2). Rapporten uttrykker at åpne møteplasser bør få

større kulturpolitisk oppmerksomhet i arbeidet fremover (NOU 2013:4, punkt 12.20). Dette prosjektet uttrykker ønsket om å gi et bilde av at åpne møteplassers arbeid baseres på mange sentrale faktorer i ungdoms liv. Samtidig er det et viktig arbeid for ungdom, der deltakelse på åpne møteplasser inkluderer så mye mer i den enkeltes utvikling enn hva som nevnes innen de sosialpolitiske- og kulturpolitiske begrunnelsene for driften. Som nevnt før i oppgaven er fokus på ungdom og deres fritid en viktig del av sosialt arbeid for ungdommene selv og i et større samfunnsmessig bilde, fordi denne gruppen er en stor del av befolkningen. Ungdommene er de som senere vil overta de ulike oppgavene i samfunnet generasjonen over dem har nå. Temaet aktualitet ligger med dette både på individ og strukturnivå. Individenes potensiale, deres mulighet til å få utforsket det, samt deres grunnlag fra barndommen spiller en rolle på samfunnsnivå, der disse individene er del av grupper som etter hvert enten blir en ressurs eller belastning for samfunnet. Med denne tanken vil myndighetens satsing på barn og unge, og deres skole- og fritidsliv være en investering i brutto nasjonalprodukt, som Pettersvold og Østrem (2012) skriver.

Analyse- og drøftingsarbeidet som her er gjort gir et bilde av hva de ulike gruppene som deltar på åpne møteplasser selv ser som viktig for sin deltakelse. Analysen viser for eksempel at opplevelsen av mestring ikke uttrykkes av respondentene generelt som en veldig sentral begrunnelsesfaktor for respondentenes deltakelse. Dette at det ikke er noen forskjell i aldersgruppene om respondentene synes det er bedre å være på åpne møteplasser enn å være hjemme eller å være andre steder, er kanskje noe som dette arbeidet bringer ny informasjon om. Det kan samtidig være at kunnskap om at jenter, samt 14 og 15 åringene legger større vekt på det sosiale aspektet ved deltakelsen enn de andre gruppene er kjent kunnskap blant de som jobber med dette. Det kan også være at kunnskap om at det aktivitetsmessige aspektet har en større plass i guttenes og de yngre sin deltakelse enn for de andre gruppene er kjent. Dog manglende statistisk generaliserbarhet av utvalget sees som nevnt respondentenes fordeling innen kjønn, og prosentfordelingen om respondentene kommer fra en by eller et mindre sted, at styrker dataenes overførbarhet. Dette er tilsvarende fordeling som tidligere forskning på området. Basert i dette forstås denne analysens resultater som at har overførbarhet til å gjelde ungdom som bruker åpne møteplasser på nasjonalt nivå. Bidraget dette arbeidet gir er å formelt dokumentere kjent og ny informasjon, samt at kunnskapen får større tyngde. Dette arbeidet er verdifullt fordi det gir et bilde av hva ungdom selv begrunner sin deltakelse på åpne møteplasser i. Denne kunnskapen kan bidra til interesseorganisasjonens, kommunenes og åpne møteplassers ansatte sin bevissthet rundt

hvorfor ungdommene bruker stedene, og om aktivitetene og fokusområdene treffer ungdommenes ønsker. Analyseresultatene kan også bidra til å se hvilke aktiviteter og fokus en bør ha dersom analysen forteller noe annet enn hva de tidligere var kjent med. Dette arbeidet kan bidra til økt bevissthet om hvorvidt arbeidet stedene gjør faktisk når ut til de ønskede målgruppene.

VI.ii. Implikasjoner for fremtidig forskning

Arbeidet som er gjort gjennom masterprosjektet er resultat av nødvendige innsnevringar på grunnlag av prosjektets tids- og ressurspekter. Det mest nærliggende prosjektet å jobbe videre med til dette allerede eksisterende arbeidet, ville være å også inkludere ungdommer som ikke allerede er deltakere på åpne møteplasser. Dette for å få et datagrunnlag som gjelder for all ungdom i Norge. Dersom ungdommer hadde blitt spurt om åpne møteplasser innen en arena der alle ungdommer er tilstedeværende (for eksempel i skolen) ville det være større sannsynlighet for å kunne innhente informasjon om hva som gjør at ungdom bruker, og ikke bruker åpne møteplasser, og mulig kunne kartlegge hva dette skillet baseres på. Et annet fokus som ville vært spennende å forske på ville vært å kunne inkludere kulturelle- og sosioøkonomiske faktorer til undersøkelsen. Forskjeller innen bosted og bostedsområde, ungdommens og foreldres kulturelle bakgrunn, foreldres utdanningsnivå og arbeidssituasjon, og størrelse på familie, er noen faktorer som det ville vært spennende å se om er påvirkende til ungdoms deltakelse, og åpne møteplassers viktighet for ungdommer. Det ville også vært veldig spennende å jobbe videre med om ungdoms deltakelse på åpne møteplasser kunne føre til positiv sosial mobilitet. Innen sosiologien innebærer begrepet sosial mobilitet «... individets skifte av tilhørighet fra én sosial gruppe til en annen».¹⁷ Kunnskap om dette ville best kommet ut av et longituduelt prosjekt, og ville vært spennende å jobbe videre med.

Jeg har en forståelse av at åpne møteplasser er viktig for mange ungdommer i deres liv. Ønsket om å finne stedenes virkning på ungdoms liv over tid og i etterkant av ungdomstiden var det opprinnelige ønsket om fokus i masterprosjektet, og ville vært veldig interessant å forske mer på. Et longituduelt prosjekt hvor en følger respondenter i ulike alder, kjønn, etnisk opprinnelse og sosioøkonomisk status over tid ville vært det mest spennende prosjektet å arbeide videre med. Det ville vært spennende å forske på hvilke elementer ved driften og deltakelsen på åpne møteplasser som kan være avgjørende for ungdommenes liv videre.

¹⁷ http://snl.no/sosial_mobilitet. Hentet 24.03.13

Denne type prosjekt krever naturlig nok større ressurser og lang tid. Samtidig vil resultatene av denne type prosjekt kunne gi et bilde av hva som er det viktigste å prioritere i driften av åpne møteplasser, for at stedene skal være viktige for ungdommer i deres liv videre. Dette ville hjelpe åpne møteplasser til å bli bevisst på hva ved driften som er avgjørende for ungdoms deltakelse og trivsel, og hvor åpne møteplassers funksjon i ungdoms liv kunne fått en enda større plass.

4. Kilder

- Bakken, Anders og Tormod Øia. 2002. *Midt i tenårene. Noen tall fra Ungdata*. Vol. 2:1: Tidsskrift for Ungdomsforskning.
- BLD. 2007, rundskriv Q-16. *Forebyggende innsats for barn og unge*: Barne- og Likestillingsdepartementet.
- BLD. 2011, rundskriv Q-12. *Barn og unges fritidsmiljø*: Barne- Likestillings- og Inkluderingsdepartementet.
- Bunkholdt, Vigdis. 2005. *Psykologi - en innføring for helse- og sosialarbeidere*. Vol. 3. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bø, Inge. 2012. *Barnet og de andre - nettverk som pedagogisk og sosial ressurs*. Vol. 4. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bø, Inge og Per Morten Schiefloe. 2007. *Sosiale landskap og sosial kapital: Innføring i nettverkstenkning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Durkheim, Emilé. 1975. *Opdragelse, uddannelse og sociologi. En bog om opdragelsens og uddannelsens funktion i samfundet*. København: Andersens og Suesons forlag.
- Erdal, Børge. 2006. *Ute - Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom*. Oslo: Gyldendahl Akademisk.
- Fauske, Halvor, Guri Mette Vestly og Yngve Carlsson. 2009. *Ungdoms fritidsmiljø: Ungdom, demokrati og innflytelse*: Barne og Likestillingsdepartementet.
- Fyrand, Live. 2005. *Sosialt nettverk - teori og praksis*. Vol. 2. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjertsen, Hege og Terje Olsen. 2011. *Mangfold og Engasjement i Motvind. En studie av åpne fritidstiltak for ungdom*. 1/2011 vols. Bodø: Nordlandsforskning.
- Griffith, Arthur. 2010. *SPSS for dummies*. Hoboken: Wiley Publishing Inc.

- Hammerø, Ane. 2008. *Fakta om klubb. Klubbundersøkelsen. Ungdom og Fritids tilstandsrapport over fritidsklubber i Norge*. Oslo: Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus.
- Heggen, Kåre. 1994. *Ungdom, identitet, kvalifisering. Ein studie av framtidsorientering i lokal kontekst*, NTNU, Trondheim.
- Heggen, Kåre, Gunnar Jørgensen og Gry Paulgaard. 2003. *De andre: Ungdom, risikosoner og marginalisering*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Heggen, Kåre og Tormod Øia. 2007. *Ungdom i endring. Mestring og marginalisering*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Jacobsen, Henning. 2000. *Ungdomsarbeideren: om kultur og metode i fritidsklubber*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Klepp, Knut-Inge og Leif Edvard Aarø. 2009. *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larsen, Ann Kristin og Mette Vaagan Slåtten. 2010. *En bok om oppvekst*. Vol. 3. Bergen: Fagbokforlaget.
- NOU. 2013:4. *Kulturutredningen 2014*: Kulturdepartementet.
- Nwosu, Elvis Chi. 2005. "Å holde håpet levende: Om ungdom, livskraft og mangfold." *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 03/2005.
- Pettersvold, Mari og Solveig Østrem. 2012. *Mestrer, mestrer ikke - jakten på det normale barnet*: Res Publica / AIT Otta AS.
- Piaget, Jean. 1973. *Barnets psykiske utvikling*. Oslo: Gyldendahl.
- Ringdal, Kirsten. 2009. *Enhet og Mangfold - Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Vol. 2. Bergen: Fagbokforlaget.
- Røys, Heidi Grande, Arne Svalaskog, Vibeke Kløvstad og Heidi Arnesen Austlid. 2009. *Delte meninger om nettets sosiale side*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Schieffloe, Per Morten. 2004. *Menneske og Samfunn - Innføring i en sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Strømme, Sigmund. 2000. *Fysisk aktivitet og helse: Anbefalinger*. Oslo: Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet.
- Tufte, Per Arne. 2010. *Minimanual for SPSS*. Oslo: Høyskolen i Oslo og Akershus.
- UiO og Ungdom&Fritid. 2012. *Om Ungdom & Fritid*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Ungdom&Fritid. 2009a. Et godt fritidsmiljø for alle. *Medlemsbladet Ung & Fri*.
- Ungdom&Fritid. 2009b. *Kommunal veileder - i arbeidet med fritidsklubber og ungdomshus*. Oslo.
- Vestel, Viggo og Ida Hytle. 2009. *Fritidsklubb: kvalifisering og rusforebygging*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Viljugrein, Tone. 2004. "Sammen om barn og unges psykiske helse." *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 03/2004.
- Wenneberg, Søren Barlebo. 2000. *Socialkonstruktivisme*. Fredriksberg: Samfunnslitteratur.
- Øia, Tormod. 2009. *Hvem bruker fritidsklubbene?* 15/09. Oslo: NOVA - Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Øia. 2012. *Ung i Oslo 2012 - Nøkkeltall*. 7/12. Oslo: NOVA - Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Øia, Tormod og Halvor Fauske. 2010. *Oppvekst i Norge*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Øia, Tormod og Viggo Vestel. 2007. *Møte i det flerkulturelle*. 21/7. Oslo: NOVA - Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

5. Vedlegg

Vedlegg 1: Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) sin godkjenning av forskningsprosjektet.

Mari Holm Ingelsrud
Institutt for sosialfag
Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 29.10.2012

Vår ref:31931 / 3 / SSA

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.10.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

31931	<i>Ungdom- og fritidsklubbers påvirkning på ungdom</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Mari Holm Ingelsrud</i>
Student	<i>Mari Lindelien Schwartz</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melde skjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.06.2013, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Sondre S. Arnesen

Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 25 83

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Mari Lindelien Schwartz, Bjørn Stallaesvei 9, 0574 OSLO

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 31931

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes skriftlig samtykke basert på skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysninger. Personvernombudet finner informasjonsskrivet til lederne og ansatte tilfredsstillende, så fremt det fjernes at alle svarene er anonyme (ettersom det vil bli registrert IP-adresse), og at det tilføyes kontaktinformasjon til veileder ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Viser til revidert informasjonsskriv mottatt den 27.10.2012. Spørreundersøkelsen som rettes mot ungdommene faller utenfor meldeplikten. Ombudet legger til grunn at ungdommene som ønsker å delta i spørreundersøkelsen kun svarer fra én og samme datamaskin, og at de åpne svaralternativene fjernes fra spørreskjemaet for å ivareta deres anonymitet.

QuestBack er databehandler for prosjektet. Personvernombudet forutsetter at det foreligger en databehandleravtale mellom og Høgskolen i Oslo og Akershus for den behandling av data som finner sted, jf. personopplysningsloven § 15. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se Datatilsynets veileder på denne siden: <http://datatilsynet.no/verktøy-skjema/Skjema-maler/Databehandleravtale---mal/>

Datamaterialet anonymiseres ved prosjektslutt, 15.06.13 ved at verken direkte eller indirekte personidentifiserbare opplysninger fremgår, verken hos eller veileder/student. Adresser og logger slettes.

Innsamlede opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Høgskolen i Oslo og Akershus sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 15.06.13 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.

Vedlegg 2: E-posttekst til informantene

Vi kartlegger fritidsklubbenes positive innvirkning på ungdom!

Ungdom & Fritid har innledet et samarbeid med en masterstudent i sosialt arbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Vi gjennomfører nå en undersøkelse både blant ledere og ungdom i fritidsklubber og ungdomshus, for å undersøke hvilke faktorer som virker positivt inn på ungdoms liv. Selv om du som ansatt i fritidsklubb har god kjennskap til dette, er det lite forskning fra fritidsklubber som sier noe om det. Du er derfor en nøkkelperson for oss, og kan hjelpe oss med å skaffe nyttig kunnskap om hvordan ungdom har det på fritidsklubben sin.

Denne e- posten inneholder både en undersøkelse til ansatte og en til ungdom. Vi håper du kan hjelpe oss med å få ungdom på klubben din til å svare på denne undersøkelsen også. Begge undersøkelsene er anonyme. Informasjonsskriv om undersøkelsen er vedlagt.

Delta i ungdomsundersøkelsen: Klikk på [denne linken](#), så åpner undersøkelsen seg i din nettleser. Det er viktig at ungdom bruker den samme pc'en klubben til å svare, av personvern hensyn. Vi vet at ansatte på fritidsklubber har god kontakt med ungdommene, og vi håper på din hjelp til å få ungdom til å svare på undersøkelsen. Uten din innsats går vi glipp av viktig kunnskap om hvordan ungdom har det på fritidsklubber landet over!

Delta i ansattundersøkelsen: Vi vil også gjerne vite hva dere som jobber i fritidsklubb mener om trivselsfaktorer for ungdom. For å få vite hva ansatte mener om ungdoms trivsel, ber vi deg bruke 5 minutter på å besvare [denne](#) undersøkelsen.

Takk for at du tar deg tid til å svare!

Vennlig hilsen

Ungdom & Fritid - Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus

Vedlegg 3: Informasjonsskrivet til informantene

Dette er en kort undersøkelse som går ut til ungdommer på ungdomsklubber i Norge. Vi kaller det "klubben" i denne undersøkelsen, men det kan også bety ungdomshus, ungdomskafé, musikkverksted for eksempel. Undersøkelsen er en del av en masteroppgave ved Høyskolen i Oslo. Undersøkelsen handler om ungdommer og hvordan de trives på fritidsklubben sin. Spørsmålene vil handle om trivselen på ungdomsklubben, og om hvorfor ungdom blir værende på klubben.

Undersøkelsen tar ca. 5 minutter å svare på.

Det er frivillig å svare på spørreundersøkelsen, og det er mulig å trekke seg midt i undersøkelsen. Dersom du trekker deg vil ingen av svarene dine bli registrert. Alle svarene er anonyme, og all data vil slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2013.

Hvis det er noe du lurer på kan du sende en e-post til eller kontakte Ungdom & Fritid på

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Vi håper dere svarer så ærlig og grundig dere kan.

Tusen takk om du tar deg tiden til å svare!

Med vennlig hilsen

Mari Lindelien Schwartz og

Ungdom&Fritid

Postboks 9024

Grønland

0133 Oslo